

Thematisch ambtsbericht Syrië

De veiligheidssituatie

Juni 2018

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Cluster Ambtsberichten (CAB)

Inhoudsopgave

	Colofon	2
	Inhoudsopgave.....	3
	Inleiding	4
1	Veiligheidssituatie	5
1.1	Politieke ontwikkelingen.....	5
1.2	Veiligheidssituatie algemeen.....	6
1.2.1	De-escalatiezones	6
1.2.2	Burgerslachtoffers.....	7
1.2.3	Overzicht feitelijke machthebbers.....	9
1.2.4	Gebieden onder controle van de Syrische autoriteiten	11
1.2.5	Gebieden onder controle van extremistische groeperingen waaronder ISIS.....	16
1.2.6	Gebied onder controle van oppositiegroepen waaronder de Koerden	20
1.3	Geweld tegen specifieke groepen	25
1.4	Mensenrechtenschendingen.....	27
1.5	Gevolgen van het conflict voor de humanitaire situatie	28
2	Koerdisch gebied	31
2.1	Bestuur	31
2.2	Veiligheidssituatie	32
2.3	Dienstplicht in de Democratische Federatie van Noord-Syrië.....	33
3	Militaire aspecten	35
3.1	Militaire dienstplicht	35
3.2	Gedwongen rekrutering en rekrutering van kinderen	36
3.3	Commandostructuur van leger en milities	37
3.4	Functionering en aansturing YPG en SDF	38
3.5	Functionering en aansturing Vrije Syrische Leger	38
3.6	Buitenlandse troepen.....	39
4	Ontheemden en migratie	41
4.1	Internationale organisaties.....	41
4.2	Ontheemden	42
4.3	Terugkeer	44
4.3.1	Terugkeer van ontheemden.....	44
4.3.2	Terugkeer van vluchtelingen.....	45
5	Bijlagen	49
5.1	Gebruikte afkortingen.....	49
5.2	Geraadpleegde bronnen	49
5.3	Kaart van Syrië	56

Inleiding

Dit thematische ambtsbericht beschrijft de veiligheidssituatie in Syrië. De verslagperiode loopt van januari 2017 tot en met april 2018. Voor zover mogelijk zijn de meest relevante ontwikkelingen tot aan de publicatie van het ambtsbericht in juni 2018 opgenomen. Het betreft qua verslagperiode dan ook een gedeeltelijke update van de beschrijving van de veiligheidssituatie in het algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2015. Voor een overzicht van de militaire dienstplicht en aanverwante onderwerpen wordt verwezen naar het thematische ambtsbericht dat hierover is uitgebracht in december 2016. Voor informatie over Syrische documenten wordt verwezen naar het thematische ambtsbericht hierover van oktober 2017.¹

Dit algemeen ambtsbericht is gebaseerd op informatie van zowel openbare als vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst.

Daarnaast liggen bevindingen van een *fact-finding*-missie naar Turkije, Jordanië en Libanon en berichtgeving afkomstig van de Nederlandse vertegenwoordigingen in Turkije, Jordanië en Libanon mede ten grondslag aan dit ambtsbericht. Deze bevindingen worden als vertrouwelijke bronnen behandeld.

Berichtgeving (in openbare bronnen) over geweldsincidenten kan zeer uiteenlopen. Informatie over de aanhoudende strijd, daders, slachtofferaantallen en andere aanverwante onderwerpen is (bijna) niet onafhankelijk te verifiëren. Waar mogelijk is informatie middels vertrouwelijke bronnen geverifieerd. Dit ambtsbericht moet dan ook gelezen worden in de context van een zeer fluïde situatie, waarin bovendien alle verschillende partijen baat hebben bij bepaalde – voor hen gunstige – berichtgeving.

In hoofdstuk 1 wordt een overzicht gegeven van de veiligheidssituatie in het hele land. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de gebieden die onder controle staan van de Syrische autoriteiten, de Koerden en andere groeperingen. In dit hoofdstuk worden ook mensenrechtenschendingen en de gevolgen van het conflict voor de humanitaire situatie beschreven.

Hoofdstuk 2 gaat in op de situatie in de Koerdische regio in het noordoosten van Syrië.

Dienstplicht en andere militaire aspecten die verband houden met het gewapende conflict in Syrië worden in hoofdstuk 3 behandeld.

Hoofdstuk 4 beschrijft de situatie aangaande binnenlandse ontheemden en terugkeer van Syriërs naar hun woongebied, vanuit het buitenland of vanuit een situatie van ontheemding.

¹ Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2015
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2015/06/22/algemeen-ambtsbericht-syrie-2015-06-22>
Thematisch ambtsbericht Dienstplicht in Syrië van december 2016
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2016/12/23/thematisch-ambtsbericht-dienstplicht-in-syrie>
Thematisch ambtsbericht documenten in Syrië van oktober 2017
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/06/23/thematisch-ambtsbericht-documenten-in-syrie>

1 Veiligheidssituatie

1.1 Politieke ontwikkelingen

Bashar al-Assad is sinds 2000 de president van Syrië. De laatste presidentsverkiezingen waren in 2014. In 2016 vonden de laatste parlementaire verkiezingen plaats voor een parlementaire termijn van vier jaar.²

Wat in maart 2011 begon als een burgeropstand in de Arabische Lente, ontwikkelde zich sinds 2012 tot een conflict tussen de Syrische autoriteiten en verschillende gewapende groepen. Vanaf 2014 kwam daar de internationale strijd tegen de terreurorganisatie ISIS³ bij en is de situatie in Syrië geworden tot een complex gewapend conflict met meerdere Syrische en buitenlandse betrokken partijen. Verschillende partijen strijden in wisselende bondgenootschappen om de macht. Rusland, Iran en de Libanese *Hezbollah* zijn als bondgenoten van de Syrische autoriteiten betrokken bij de strijd. In de afgelopen jaren wisten de Syrische autoriteiten hun controle over een groot deel van het land te herstellen. Dit ging doorgaans met veel geweld gepaard, waar veel Syrische burgers het slachtoffer van werden. De door de Verenigde Staten geleide internationale coalitie strijdt in Syrië en Irak tegen ISIS.⁴

Er vinden internationale politieke vredesonderhandelingen plaats, onder leiding van de Verenigde Naties. Daarnaast wordt er door Rusland, Turkije en Iran onder meer gesproken over staakt-het-vuren-afspraken en de uitruil van gevangenen. De onderhandelingen over de toekomst van Syrië hebben niet geleid tot een constructieve oplossing. In de zomer van 2017 werden er vier de-escalatiezones aangewezen. Het staakt-het-vuren werd in deze zones echter met name door de Syrische autoriteiten en in mindere mate door de oppositiegroepen geschonden. Alleen in de de-escalatiezone in Zuid-Syrië heeft de afspraak tot een vermindering van het oorlogsgeweld geleid.⁵

Het noordoosten van Syrië is de facto een semiautonom gebied, genaamd de Democratische Federatie van Noord-Syrië. Het gebied wordt, met name door aanhangers van de Koerdische partij PYD, ook wel aangeduid met de naam *Rojava*. In dit gebied wonen naast Koerden en Arabieren ook etnische en religieuze minderheden, zoals Syrische christenen⁶, Yezidi's en Turkmensen. In deze regio werden in 2017 lokale verkiezingen gehouden, vergelijkbaar met gemeenteraadsverkiezingen. Deze verkiezingen werden door verschillende lokale partijen geboycot, onder meer omdat niet alle inwoners van de Koerdische regio voorstanders waren van een federaal Syrië met Koerdische dominantie en de verkiezingen slechts kort van te voren waren aangekondigd.⁷

² Encyclopaedia Britannica, *Bashar al-Assad*. <https://www.britannica.com/biography/Bashar-al-Assad> laatste update: 17 januari 2018, geraadpleegd 16 februari 2018; The Economist, *Country report Syria*, 24 januari 2018.

³ ISIS noemt zichzelf sinds het uitroepen van een grensoverschrijdend kalifaat in Syrië en Irak 'Islamitische Staat' (IS). ISIS wordt ook wel aangeduid met ISIL (Islamitische Staat in Irak en de Levant) of met *Daesh/Da'ish* (de Arabische benaming van ISIS, voluit: *al-Dawla al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham*). In dit ambtsbericht zal de organisatie worden aangeduid met ISIS.

⁴ De Correspondent, *Het conflict in Syrië is hopeloos complex. Deze inzichten helpen je verder*, 28 februari 2018; Clingendael Spectator, *Mini-wereldoorlog in Syrië*, 28 februari 2018.

⁵ Deutsche Welle, *Syria Astana talks end with call for new peace round in Sochi*, 22 december 2017; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

⁶ Onderling onderscheiden zij zich door een bepaald element van hun identiteit te benadrukken door het gebruik van de termen Syriac, Aramees, Assyrisch en Chaldees.

⁷ The Institute for the Study of War, *Syria situation report*, 22 december 2016 – 4 januari 2017; Syria:direct, *The State of Rojava: a month-long reporting series from Syria Direct*, 5 november 2017; International Crisis Group,

1.2 Veiligheidssituatie algemeen

1.2.1 De-escalatiezones

Op 4 mei 2017 hebben Rusland, Iran en Turkije drie globale gebieden in Syrië aangewezen als de-escalatiezones. Het staakt-het-vuren dat op deze zones van toepassing was, werd echter op verschillende plekken direct geschonden. In juli 2017 hebben de Verenigde Staten, Jordanië en Rusland in het zuiden van Syrië een de-escalatiezone ingesteld (zone 4).

Er zijn geen exacte grenzen van de zones bepaald, waardoor de gebieden hier bij benadering worden omschreven.⁸ Zone 2 en 3 zijn in 2018 door de Syrische autoriteiten heroverd, hetgeen met veel gewapend geweld gepaard ging. Deze gebieden worden niet langer beschouwd als de-escalatiezones.

- Zone 1 verspreidt zich over vier provincies. Het grootste deel bevindt zich in de provincie Idlib en een klein deel ervan ligt in het noordoostelijke deel van Lattakia, het westelijke deel van Aleppo en het noordelijke deel van Hama. Dit gebied is in handen van verschillende gewapende oppositiegroepen, waarvan een deel zich verenigd heeft in de alliantie *Hay'at Tahrir al-Sham* (HTS).
- Zone 2 ligt in het noorden van de provincie Homs en het zuiden van Hama. De zone omvat de gebieden rond Rastan en Talbiseh en ligt tussen de twee provinciehoofdsteden in. Ook in dit gebied waren verschillende gewapende oppositiegroepen aan de macht, waaronder *Jaish al-Tawhid*. *Hay'at Tahrir al-Sham* (HTS) vertrok in februari 2018 uit Rastan, na massale protesten van de lokale bevolking. In mei 2018 gaf de aanwezige oppositie zich over en kwam het gebied weer in handen van de autoriteiten.⁹
- Zone 3 is het gebied Oost-Ghouta, ten oosten van de hoofdstad Damascus en gelegen in de provincie Rural Damascus. In dit gebied hadden *Jaish al-Islam*, *Ahrar al-Sham* en *Failaq al-Rahman* verschillende dorpen onder hun controle. Daarnaast was een kleine groep strijders van HTS en ISIS in het gebied aanwezig. Sinds april 2018 is dit gebied volledig in handen van de Syrische autoriteiten, bijgestaan door Russische troepen.
- Zone 4 ligt in de provincies Dara'a en Quneitra en bestaat uit gebied waar de gewapende oppositie het voor zeggen heeft. Het betreft met name verschillende facties die zich associëren met het Vrije Syrische Leger, ook wel het *Southern Front* genoemd. Voor het gebied direct aan de grens met Jordanië geldt de uitzondering dat het is toegestaan te vechten tegen de daar aanwezige groepering vanwege banden met ISIS.¹⁰

The PKK's fateful choice in Northern Syria, 4 mei 2017; IRIN News, *The Kurdish struggle in northern Syria*, 15 oktober 2017; Al-Monitor, *Syrian Kurds press on with elections despite divisions*, 13 december 2017.

⁸ Oxford Analytica, *Syria's complex conflicts show states have the edge*, 13 maart 2018.

⁹ ISW, *Syria situation report*, 7 – 21 februari 2018; Reuters, *Rebels begin evacuation of Syria's last besieged enclave*, 7 mei 2018.

¹⁰ Dit gold eveneens voor Beit Jinn. Beit Jinn is in december 2017 door de Syrische autoriteiten ingenomen en maakt derhalve geen deel meer uit van de de-escalatiezone. Zie paragraaf 1.2.3 van dit ambtsbericht.

Al-Jazeera, *Syria's 'de-escalation zones' explained*, 4 juli 2017; OCHA, *Turkey | Syria: Humanitarian Dashboard - Cross Border Response Jan - Dec 2017*, 28 februari 2018; International Crisis Group, *Golan Heights*, 9 maart 2018; vertrouwelijke bron, 22 maart 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

1.2.2 *Burgerslachtoffers*

De Verenigde Naties zijn in 2014 gestopt met het verzamelen van gegevens over burgerslachtoffers vanwege gebrekkige toegang tot en verminderde betrouwbaarheid van de benodigde bronnen.¹¹

Bronnen rapporteren op verschillende manieren over het aantal mensenlevens dat het conflict in Syrië heeft gekost. Niet alle bronnen maken onderscheid in de aantallen omgekomen strijders en burgerdoden.

In verschillende artikelen en rapporten wordt geschreven dat de strijd in Syrië sinds maart 2011 naar schatting al aan meer dan vierhonderdduizend – sommigen noemen zelfs vijfhonderdduizend – personen het leven heeft gekost. Andere bronnen noemen aantallen van ongeveer tweehonderdduizend geverifieerde conflictgerelateerde doden. Het gaat in deze berichten over het totaal van omgekomen Syriërs van strijders en burgers zonder de aantallen uit te splitsen. Het *Syrian Observatory for Human Rights*, een ngo die vanuit het Verenigd Koninkrijk opereert, bericht dagelijks over de slachtoffers van het conflict. Zij rapporteerde begin maart 2018 dat er in zeven jaar tijd ruim 106.000 burgerdoden zijn gevallen en dat ongeveer 250.000 strijders¹² zijn omgekomen. Hierbij maken zij de kanttekening dat het werkelijke aantal aanzienlijk hoger kan liggen dan het aantal dat de organisatie kon documenteren.¹³

Het *Violations Documentation Center in Syria* rapporteert maandelijks over conflictgerelateerde dodelijke slachtoffers. Het maakt daarbij onderscheid tussen burgers en strijders, de actoren van geweld en de gebruikte gewapende inzet. Op basis van hun gegevens rapporteerde de organisatie dat er van maart 2011 tot en met januari 2017 108.810 burgerdoden zijn gevallen. In januari 2018 is het totaal aantal burgerdoden opgelopen tot 119.244. Dit betekent dat er in een jaar tijd ruim tienduizend burgerdoden zijn gevallen. Het *Syrian Network for Human Rights* rapporteerde over die periode een vergelijkbaar aantal burgerdoden, namelijk 10.204 doden. Over het jaar 2016 rapporteerde zij 16.913 burgerdoden. Op basis van de gegevens van het *Syrian Network for Human Rights* vielen in 2016 gemiddeld 1400 burgerdoden per maand en in 2017 gemiddeld 850 burgerdoden per maand. In de eerste vijf maanden van 2018 vielen gemiddeld 833 burgerdoden per maand.¹⁴

¹¹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017.

¹² Het betreft militairen, paramilitairen en rebellen, inclusief buitenlandse strijders en ISIS-strijders.

¹³ The Guardian, *Millions displaced and 500,000 dead – will new peace talks end Syria's agony?*, 21 januari 2017; UNHCR, *UN and partners launch plan to support five million Syrian refugees and countries hosting them*, 12 december 2017; Human Rights Watch, *World report 2018*, januari 2018; Violations Documentation Center (VDC) in Syria, *Monthly Statistical report on casualties in Syria*, februari 2018; Syrian Observatory for Human Rights, *During 7 consecutive years ... about 511 thousand people killed since the start of the Syrian revolution in 2011*, 12 maart 2018.

¹⁴ VDC, *The monthly statistical report on victims*, januari 2017; VDC, *Monthly Statistical report on casualties in Syria*, februari 2018; Syrian Network for Human Rights, *19,913 Civilians killed in 2016. Including 827 civilians in December*, 1 januari 2017; Syrian Network for Human Rights, *10,204 Civilians killed in Syria in 2017*, 1 februari 2018.

Hoewel de percentages uiteenlopen, rapporteren beide organisaties dat het overgrote deel van de burgerdoden veroorzaakt is door gewapende inzet, grotendeels luchtaanvallen¹⁵, van de Syrische autoriteiten en hun bondgenoten.¹⁶ In de verslagperiode zijn strijders en burgers omgekomen en gewond geraakt bij gifgasaanvallen. Het *Joint Investigation Mechanism* van de Verenigde Naties en de *Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons* (OPCW) concludeert in hun brief van 26 oktober 2017 dat de Syrische autoriteiten verantwoordelijk zijn voor de gifgasaanval op Khan Sheikhoun (provincie Idlib) op 4 april 2017.¹⁷ Het onderzoek naar de vermeende gifgasaanval op 7 april 2018 in Douma (Oost-Ghouta, Rif Dimashq) is nog niet afgerond.¹⁸ Ook nadat de gevechten in een stad of gebied gestopt waren, vielen er nog burgerslachtoffers. Zo maakten bijvoorbeeld onontpofte munitie of bewust achtergelaten explosieven (*Improvised Explosive Device*, IED's) veel burgerslachtoffers. Met name in Raqqa heeft dit tot veel burgerslachtoffers geleid.¹⁹

Het is gezien het complexe strijdtoneel en de gebrekkige mogelijkheden tot het documenteren en verifiëren van de slachtoffers in Syrië voor diverse monitorende organisaties moeilijk een betrouwbare differentiatie van het aantal slachtoffers per provincie te geven. Het *Syrian Network for Human Rights* neemt sinds oktober 2017 een landkaart op in haar maandrapportages met daarin het aantal burgerdoden per provincie. Hierbij wordt ook vermeld door wie de burgers om het leven zijn gebracht, maar er wordt geen melding gemaakt van het aantal incidenten wat tot het betreffende dodental heeft geleid. Op basis van de gegevens van het *Syrian Network for Human Rights* ontstaat het volgende beeld.²⁰

Van oktober 2017 tot en met mei 2018 zijn volgens het *Syrian Network for Human Rights* 6654 burgerdoden gevallen. In de provincies Damascus (inclusief Rif Dimashq) en Deir al-Zor zijn in die periode de meeste burgerdoden gevallen.

In de provincies Damascus en Rif Dimashq tezamen vielen in februari en maart 2018 alleen al 1807 burgerdoden. Dit hoge aantal is het gevolg van het offensief van de Syrische autoriteiten om Oost-Ghouta (provincie Rif Dimashq) te heroveren. In de overige maanden van oktober 2017 tot en met mei 2018 varieerde het aantal burgerdoden in deze provincie van 42 tot 253 per maand.

In de provincie Deir al-Zor vielen de meeste doden bij het offensief eind 2017. Daarna is er een daling in het aantal burgerdoden in Deir al-Zor.

In de provincie Idlib zijn van oktober 2017 tot en met mei 2018 ruim 1.400 burgerdoden gevallen.

¹⁵ Met brandbommen, vatenbommen en clusterprojectielen. Vatenbommen (*barrel bombs*) zijn olievaten, watertanks en gascilinders gevuld met springstof (TNT) en schroot en hebben een zeer destructieve werking waarbij doorgaans veel willekeurige slachtoffers vallen.

¹⁶ Dit betreft Rusland, Iran, de Libanese *Hezbollah* en Syrische en niet-Syrische militeleden.

¹⁷ United Nations Security Council, *Letter dated 26 October 2017 from the Leadership Panel of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons-United Nations Joint Investigative Mechanism addressed to the Secretary-General*, 26 oktober 2017.

¹⁸ HRW, *World report 2018*, januari 2018; VDC, *Monthly Statistical report on casualties in Syria*, februari 2018; Syrian Network for Human Rights, *A total of 217,764 civilians killed, including 27,296 children, 93% of them killed at the hands of the Syrian-Russian alliance*, 14 maart 2018; Syrian Network for Human Rights, *To honour victims of chemical attacks, ground Assad's Airforce*, 4 april 2018; Al-Jazeera, *Chemical attacks in Syria*, 4 april 2018.

¹⁹ PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Eighth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. August – October 2017*; HRW, *Syria: Landmines kill, injure hundreds in Raqqa*, 12 februari 2018; De Volkskrant, *Het vrije Raqqa krabbelt overeind – zelfs het internetcafé is weer open*, 20 februari 2018.

²⁰ Met als kanttekening dat het hier slechts één bron betreft op basis waarvan deze cijfers zijn gedestilleerd. Het is onbekend hoe realistisch deze cijfers zijn.

In provincie Hasaka vielen in één maand (mei 2018) evenveel doden als in de zeven maanden daarvoor tezamen.

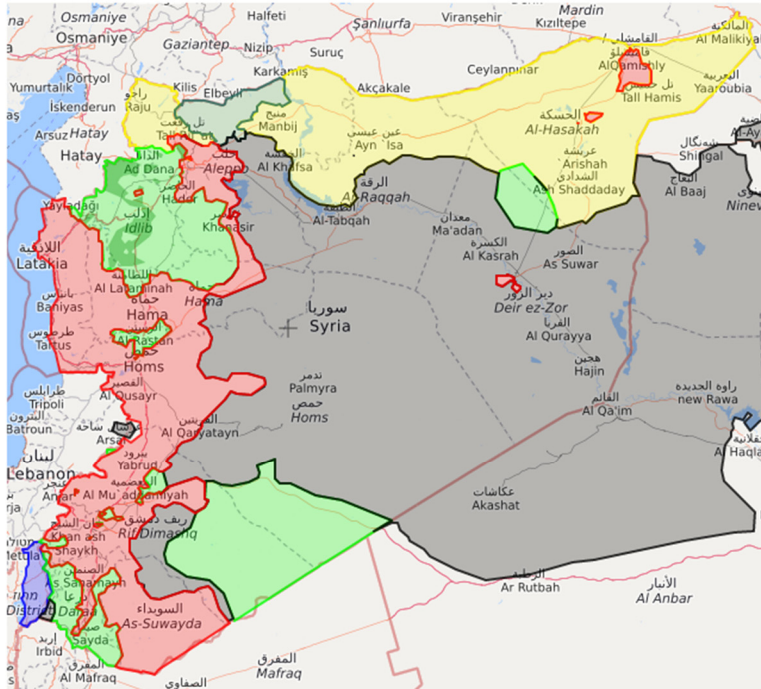
Aantal burgerdoden									Totaal	Gemiddeld/ maand ²¹
	okt-17	nov-17	dec-17	jan-18	feb-18	mrt-18	apr-18	mei-18		
Damascus (incl Rif Dimashq)	102	253	120	242	933	874	122	42	2688	336
Idlib	68	57	125	264	180	153	98	93	1038	130
Deir al-Zor	477	484	173	84	107	45	30	41	1441	180
Aleppo	50	95	12	104	99	113	41	35	549	69
Dara'a	16	9	16	12	20	17	30	30	150	19
Hama	31	17	13	14	15	7	20	28	145	18
Homs	95	4	17	15	11	10	37	20	209	26
Hasaka	9	10	6	5	5	8	7	51	101	13
Raqqa	72	65	87	33	18	12	21	10	318	40
Quneitra	3	-	-	-	-	2	1	4	10	
Al-Suweida	-	-	-	1	-	-	-	-	1	
Lattakia	-	2	-	-	1	-	1	-	4	
Tartous	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Totaal / maand	923	996	569	774	1389	1241	408	354	6654	831

1.2.3

Overzicht feitelijke machthebbers

Onderstaande kaarten geven een globaal overzicht van de feitelijke machthebbers in Syrië. Op de kaarten worden de verschillende machthebbers in vijf groepen verdeeld, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen gematigde en radicale oppositiegroepen. Het Vrije Syrische Leger (FSA) komt in twee kleurgroepen voor, waarbij het donkergroen betrekking heeft op facties gelieerd aan het Syrische leger die samenwerken met Turkse troepen. De kaarten zijn twee momentopnames van een conflict met een snel verschuivende situatie door herovering en verovering van gebied. De eerste kaart geeft een beeld van de situatie in januari 2017 en de tweede kaart laat zien hoe de situatie in mei 2018 was.

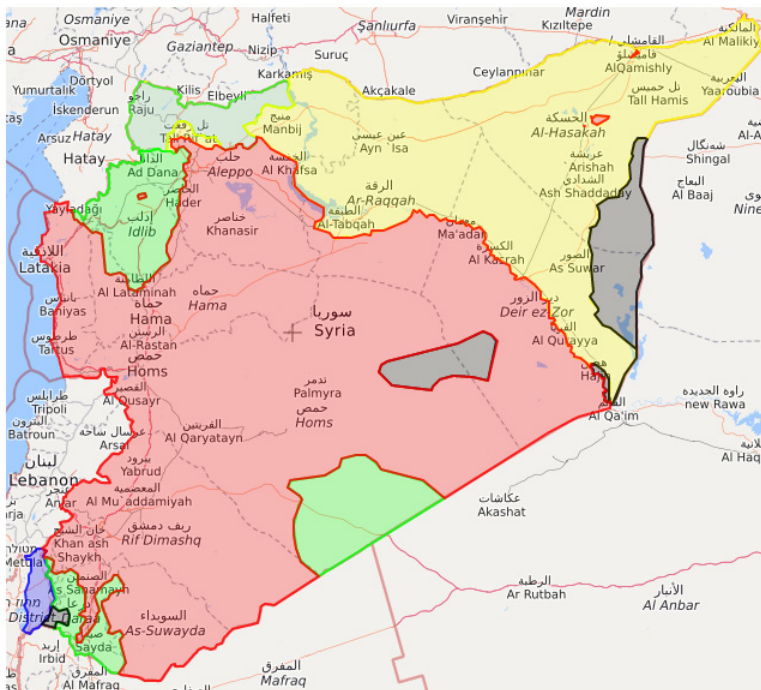
²¹ Gelet op de lage totaalaantallen wordt voor de provincies Quneitra, al-Suweida, Lattakia en Tartous geen gemiddelde per maand opgenomen in de tabel.

De situatie op 31 januari 2017

- Areas control**
- Government & pro-government forces:
Assad, Russia, Iran
 - Rebels: FSA, moderate rebels(many groups:
Ahrar Al Sham, Jaish al Islam etc), more
radical groups like Hayat Tahrir Al-Sham
HTS(ex Al-Nusra)
 - Islamic State
 - Kurds: YPG, PKK, Peshmerga, other
 - Golan Heights - controlled by Israel
 - FSA groups and Turkish troops in Northern
Syria

<https://syria.liveuamap.com/en/time/31.01.2017>

De situatie op 31 mei 2018

- Areas control**
- Government & pro-government forces:
Assad, Russia, Iran
 - Rebels: FSA, moderate rebels(many groups:
Ahrar Al Sham, Jaish al Islam etc), more
radical groups like Hayat Tahrir Al-Sham
HTS(ex Al-Nusra)
 - Islamic State
 - Kurds: YPG, PKK, Peshmerga, other
 - Golan Heights - controlled by Israel
 - FSA groups and Turkish troops in Northern
Syria

<https://syria.liveuamap.com/en/time/31.05.2018>

1.2.4 Gebieden onder controle van de Syrische autoriteiten

Begin 2017 hadden de Syrische autoriteiten ongeveer 27% van het Syrische grondgebied in handen. Medio juni 2018 was dit toegenomen tot ongeveer 57%. De heroveringen van grondgebied gingen met veel geweld en burgerslachtoffers gepaard.²²

De provincies Lattakia²³, Tartous en Al-Suweida stonden de hele verslagperiode onder controle van de Syrische autoriteiten. In het zuiden van de hoofdstad Damascus hadden ISIS en Hay'at Tahrir al-Sham tot mei 2018 de controle over respectievelijk het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmouk, dat feitelijk een dichtbebouwde woonwijk is, en de wijken Yalda, Babilla en al-Qadam. De autoriteiten hebben sinds mei 2018 de controle over heel de hoofdstad Damascus. De provincie Rif Dimashq is nagenoeg geheel in handen van de autoriteiten. Na jaren van belegering hebben de Syrische autoriteiten door een zeer gewelddadig offensief uiteindelijk in april 2018 ook het in deze provincie gelegen Oost-Ghouta op de gewapende oppositie heroverd. Het overgrote deel van de provincies Aleppo, Homs, Hama en Dara'a en de gelijknamige provinciehoofdsteden is – weer – in handen van de Syrische autoriteiten. Daarnaast hebben ze in 2017 delen van de provincie Deir al-Zor ten zuiden van de rivier de Eufraat en delen van de gelijknamige provinciehoofdstad op ISIS heroverd. In 2018 hebben de autoriteiten het zuidoostelijk deel van de provincie Idlib heroverd.²⁴

Hieronder worden per provincie of regio de relevante ontwikkelingen en heroveringen toegelicht.

De stad Aleppo

Vóór het uitbreken van het conflict in 2011 was Aleppo qua inwoneraantal de grootste stad van Syrië en een belangrijk handelscentrum. Het oosten van de stad werd sinds 2012 gecontroleerd door een aantal oppositionele strijdgroepen, waaronder *Jabhat Fateh al-Sham* (voorheen genaamd *Jabhat al-Nusra*) en facties van het Vrije Syrische Leger (*Free Syrian Army*, FSA). Sinds juli 2016 had het Syrische leger het oostelijke deel van de stad belegerd. In september 2016 zijn de Syrische autoriteiten de beslissende aanval op Oost-Aleppo gestart, bijgestaan door Russische luchtsteun en Iraanse, Iraakse en Afghaanse milities. Eind december 2016 hadden de autoriteiten het oostelijke deel van Aleppo compleet heroverd. Het noordelijke stadsdeel, waaronder Sheikh Maqsoud, stond onder controle van de Koerdische YPG. Eind februari 2018 zouden pro-regeringstroepen een deel van de controle over het Koerdische deel van Aleppo hebben overgenomen.²⁵

De strijd om Aleppo ging met veel geweld en de inzet van zware wapens gepaard. Er vielen burgerslachtoffers in het oosten van de stad door toedoen van de autoriteiten. Zij beschikken over zwaardere wapens dan de oppositie. In mindere mate vielen er burgerslachtoffers in het westen van de stad door raketaanvallen van de gewapende oppositie vanuit het oosten van Aleppo.

²² Vertrouwelijke bron, 9 januari 2017; vertrouwelijke bron, 18 juni 2018.

²³ Met uitzondering van een heel klein gebied in het noordoosten van de provincie, rond Ein Issa.

²⁴ United Nations, *Report of the Secretary-General on the Implementation of Security Council resolutions 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014), 2258 (2015), 2332 (2016) and 2393 (2017)*, 20 februari 2018 (verder: UN, *Report of the SG on ISC*, 20 februari 2018); Oxford Analytica, *Syria's complex conflicts show states have the edge*, 13 maart 2018; Syrian Observatory for Human Rights, *More than 30000 members of the Iranian Forces and their allies are in the Syrian territory, they are not withdrawing and have no internal sites of theirs*, 23 mei 2018; vertrouwelijke bron, 9 januari 2017; vertrouwelijke bron, 19 februari 2018.

²⁵ BBC News, *What's happening in Aleppo?*, 23 december 2016; UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2 februari 2017; Institute for the study of war, *Syria situation report*, 21 februari – 6 maart 2018.

Gewapende groepen verhinderden het vertrek van burgers die het oorlogsgeweld in Oost-Aleppo wilden ontvluchten en zette hen in als menselijk schild. De strijd werd beëindigd met een staakt-het-vuren op 29 december 2016 en werden gevolgd door gesprekken tussen de strijdende partijen, waarbij de autoriteiten met de gewapende groepen afspraken maakten over de evacuatie van burgers en strijders van de oppositie vanuit Oost-Aleppo. Zij kwamen veelal terecht in Idlib, dat grotendeel in handen is van verschillende oppositiegroepen. Als onderdeel van deze overeenkomst werden burgers die zich in de belegerde sjiitische dorpen al-Fu'ah en Kafraya bevonden, geëvacueerd naar gebieden in handen van de autoriteiten, waaronder Aleppo.²⁶ De onderzoekscommissie van de VN rapporteerde dat de strijd aan honderden burgers het leven heeft gekost. Daarnaast is veel van de bebouwing (inclusief ziekenhuizen en scholen) en infrastructuur van de stad verwoest door de bombardementen van de autoriteiten. Hierdoor is bijna heel de oostelijk helft van de stad praktisch onbewoonbaar geworden.²⁷

Damascus

In de hoofdstad vonden in de verslagperiode verschillende veiligheidsincidenten plaats waarbij burgerslachtoffers zijn gevallen. Hier worden enkele van deze incidenten beschreven. ISIS pleegde in oktober 2017 twee zelfmoordaanslagen op politiebureaus in de hoofdstad. Bij de eerste aanslag kwamen 17 personen om het leven, zowel politieagenten als burgers. Bij de tweede aanslag, tien dagen later, zijn twee personen om het leven gekomen. De hoofdstad werd in 2017 en begin 2018 regelmatig getroffen door raketaanvallen, waarbij dodelijke burgerslachtoffers vielen. Gewapende oppositiegroepen vuurden deze raketten af vanuit het landelijke gebied aan de rand van de stad. Zo kwamen in januari 2018 negen burgers om het leven door een mortieraanval vanuit Oost-Ghouta. Bij een raketinslag op een markt in maart 2018 kwamen ongeveer 27 burgers om het leven.²⁸

Oost-Ghouta

Het landelijke gebied dat ten oosten van de stad Damascus ligt, heet Ghouta. Het oostelijke deel van Ghouta stond lange tijd onder controle van verschillende (extremistische) soennitische gewapende groepen²⁹ die tegen president Assad stredden. *Jaish al-Islam* had Douma en omstreken in handen, waar relatief de meeste mensen woonden. *Ahrar al-Sham* had de controle over Harasta en *Failaq al-Rahman* had een deel van de wijk Jobar en gebied in het zuiden van Oost-Ghouta in handen, waaronder Hamouriya en Arbin. Strijders onder de vlag van *Hay'at Tahrir al-Sham* waren de kleinste strijdgroep. Zij bevonden zich met name in en rond Jobar.³⁰

Oost-Ghouta was één van de door Rusland, Turkije en Iran aangewezen de-escalatiezones. Desondanks was er geen sprake van vermindering van het conflictgerelateerd geweld in dit gebied. De Syrische autoriteiten hebben, in samenwerking met Rusland, zwaar geweld gebruikt in Oost-Ghouta, zoals luchtaanvallen.³¹

²⁶ The Economist, *The battle of Aleppo rages*, 30 september 2016; BBC News, *What's happening in Aleppo?*, 23 december 2016; UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2 februari 2017.

²⁷ UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2 februari 2017; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 12 april 2018.

²⁸ Al-Jazeera, *Suicide attack targets police HQ in Damascus*, 12 oktober 2017; Reuters, *Insurgent shelling kills nine in old Damascus, state TV says*, 22 januari 2018; UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 1 februari 2018; BBC News, *Syria war: Dozens killed as rockets hit market*, 20 maart 2018; Syrian Observatory for Human Rights, *At least 35 people were killed and tens were injured in al-Qashqoul massacre at the outskirts of the capital Damascus*, 20 maart 2018.

²⁹ Met verschillende ideologieën en doelen en steun uit verschillende landen in de regio.

³⁰ Deutsche Welle, *Which rebel groups are fighting in Syria's eastern Ghouta?*, 20 februari 2018; BBC Monitoring, *Explainer: Who's fighting whom in Syria's Ghouta?*, 22 februari 2018.

³¹ Het onderzoek naar een vermeende chemische aanval op Oost-Ghouta is nog gaande.

Dit gebeurde met name begin 2018, in de laatste maanden van het offensief om de regio te heroveren. De verschillende gewapende oppositiegroepen hebben ook gewapend geweld gebruikt. Hun wapenarsenaal was lichter dan dat van de autoriteiten en betrof geen inzet vanuit de lucht.³²

In heel Oost-Ghouta woonden – voor de evacuaties van maart 2018 – ongeveer vierhonderdduizend mensen, van wie de helft jonger dan achttien jaar was.³³ Oost-Ghouta was sinds 2013 volledig omringd door gebied waar de Syrische autoriteiten de controle hadden, waardoor er praktisch sprake was van een belegering. Deze belegering had tot gevolg dat voedsel, brandstof, medicijnen en medische materialen schaars en extreem duur werden. Internationale hulpkonvoeien werden sporadisch toegelaten, waardoor de situatie voor de inwoners van Oost-Ghouta in de loop der jaren drastisch verslechterde. Er was sprake van voedseltekorten, het uitblijven van vaccinaties voor kinderen en andere gezondheidsproblemen.³⁴

Vanaf 19 februari 2018 intensiverden de Syrische autoriteiten, met hulp van Rusland, de aanvallen op Oost-Ghouta om het gebied te heroveren. Het gebied is vanwege de landbouwgrond en watertoevoer van belang. Bij het offensief zijn in ongeveer twee maanden tijd meer dan 1500 burgers om het leven gekomen.³⁵

In maart 2018 kwamen evacuaties op gang en konden de inwoners Oost-Ghouta verlaten. De oppositiegroepen *Ahrar al-Sham* en *Failaq al-Rahman* maakten afspraken met de autoriteiten over het vertrek van strijders en hun familieleden naar elders in Syrië, meestal naar Idlib of de *Euphrates Shield Zone*, een gebied in noord-Syrië, waar Turkije een zekere mate van invloed heeft. Anderen kwamen (via opvangcentra) terecht in Damascus. *Jaish al-Islam*, dat de controle had over Douma, sloot na een gifgasaanval³⁶ een overeenkomst met de Syrische autoriteiten. De strijders en hun familieleden vertrokken naar Jarablus, een stad in gebied onder controle van Turkse troepen en het Vrije Syrische Leger.³⁷

Verschillende bronnen maakten er melding van dat burgers die uit Oost-Ghouta naar het noorden vertrokken door de autoriteiten verplicht werden een verklaring te ondertekenen. Hiermee verklaarden ze dat zij, hoewel geen actief onderdeel van een oppositiegroep, niets gedaan hadden om de oppositiegroepen te stoppen. Het is onduidelijk met welk doel de autoriteiten deze verklaringen hebben laten ondertekenen of welke consequenties hieraan verbonden kunnen zijn.³⁸

³² Zie paragraaf 1.2.1 en 1.2.4 van dit ambtsbericht.

³³ Vanwege de jarenlange belegering was het moeilijk om een goede schatting te maken, mogelijk lag het aantal toch lager dan geschat.

³⁴ Al-Jazeera, *Eastern Ghouta: What is happening and why*, 27 februari 2018; PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Ninth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. November 2017 – January 2018*; World Health Organization, *Syria crisis. East Ghouta update*, 20 maart 2018; vertrouwelijke bron, 28 maart 2018; vertrouwelijke bron, 13 april 2018.

³⁵ Al-Jazeera, *Russia sponsored truce begin in Syria's Eastern Ghouta*, 27 februari 2018; Syrian Network for Human Rights, *Toll of civilian victims in Eastern Ghouta 25 days after UNSC Res. 2401 was adopted*, 22 maart 2018.

³⁶ Hoewel het onderzoek naar de gifgasaanval door OCPW nog loopt, wordt door Westerse mogendheden aangenomen dat de Syrische autoriteiten verantwoordelijk zijn voor de aanval.

³⁷ Reuters, *Jaish al-Islam to leave Douma in return for releasing prisoners*, 8 april 2018; Middle East Eye, *Jaish al-Islam says it inflated hostage numbers, leaving Syrian families in the dark*, 15 april 2018; UN OCHA, *Syrian Arab Republic: East Ghouta. Respons to the East Ghouta crisis in Rural Damascus. Situation report no.2*, 4 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

³⁸ Vertrouwelijke bron, 15 april 2018; vertrouwelijke bron, 18 april 2018.

Jaish al-Islam had in Douma eigen gevangenen opgezet. Hier hield zij een onbekend aantal³⁹ burgers, activisten en strijders van andere oppositiegroepen gevangenen. Een aantal gevangen zijn als onderdeel van de overeenkomst met de autoriteiten vrijgelaten. Het zou onder meer aan de autoriteiten loyale alawitische ambtenaren betreffen.⁴⁰

Ook burgers zonder directe banden met de oppositiegroepen konden naar oppositiegebied elders in Syrië vertrekken. Sommigen konden het gebied niet op tijd verlaten, omdat de Syrische en Russische troepen naderden, anderen kozen ervoor om in Oost-Ghouta te blijven. Daar waren verschillende redenen voor. Sommigen meenden niets te vrezen te hebben van de autoriteiten, anderen bleven als enige familielid achter om bezittingen te beschermen en weer anderen verkozen een onzekere situatie in eigen huis boven een onzekere situatie als ontheemde in bijvoorbeeld Idlib, waar veel conflictgerelateerd geweld was. Begin mei 2018 zouden ongeveer 158.000 personen Oost-Ghouta hebben verlaten. Ongeveer 90.000 zouden richting Damascus gegaan zijn, waarvan meer dan de helft niet meer in een opvangkamp verblijft. Ruim 60.000 personen, voornamelijk strijders en hun familieleden, gingen naar noordwest Syrië.⁴¹

*De provincie Deir al-Zor*⁴²

In september 2017 begonnen de Syrische autoriteiten de herovering van de voornamelijk door Arabieren bevolkte stad Deir al-Zor in de gelijknamige provincie. Hiermee kwam een einde aan de feitelijke belegering van de stad. De autoriteiten hebben de stad met behulp van Russische en Iraanse troepen en door Iran gevormde milities uiteindelijk begin december 2017 volledig op ISIS heroverd. Eerder hadden zij al de controle hersteld over het deel van de provincie Deir al-Zor dat ten zuidwesten van de rivier de Eufraat ligt. Overigens zijn er nog wel ISIS-strijders aanwezig in dit gebied, met name in het landelijke gebied en de woestijn. De *Syrian Democratic Forces* (SDF)⁴³ hebben het deel van de provincie ten noordoosten van de rivier onder controle met uitzondering van een deel woestijn waar ISIS-strijders zich ophouden.⁴⁴

Het offensief in de provincie heeft in de laatste vier maanden van 2017 aan ongeveer 1.400 burgers het leven gekost. Het merendeel hiervan is omgekomen bij de herovering van de provinciehoofdstad en de meeste burgers zijn het slachtoffer geworden van de Syrische en Russische luchtaanvallen.⁴⁵

³⁹ De gestelde aantallen in verschillende bronnen lopen sterk uiteen en zijn niet te verifiëren. Verschillende bronnen stellen dat Jaish al-Islam uit tactische overwegingen het aantal gevangenen had overdreven.

⁴⁰ Reuters, *Jaish al-Islam to leave Douma in return for releasing prisoners*, 8 april 2018; Middle East Eye, *Jaish al-Islam says it inflated hostage numbers, leaving Syrian families in the dark*, 15 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

⁴¹ USAID, *Syria – Complex emergency*, 11 mei 2018; UNHCR, *Syria: Flash update on recent events*, 24 mei 2018; vertrouwelijke bron, 3 april 2018; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

⁴² Zie ook paragraaf 1.4 en 1.5 van dit ambtsbericht.

⁴³ Een lokale strijdkracht in het noorden en noordoosten van Syrië onder aanvoering van de Koerdische YPG. Zie paragraaf 3.4 van dit ambtsbericht.

⁴⁴ PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Eighth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. August – October 2017*; Radio Free Europa/Radio Liberty, *Syrian army reportedly takes control of Deir al-Zor city from IS militants*, 3 november 2017; The New York Times, *Amid Turkish assault, Kurdish forces drawn away from U.S. fight with ISIS*, 28 februari 2018; vertrouwelijke bron, 19 februari 2018.

⁴⁵ Syrian Network for Human Rights, *Monthly reports – death toll*, september, oktober, november en december 2017 <http://sn4hr.org/blog/category/report/monthly-reports/victims-death-toll/>; Human Rights Watch, *Syria: Civilians stranded in ISIS area*, 15 november 2017.

In de provincie Deir al-Zor bevinden zich belangrijke oliebronnen. De controle over de provincie wordt daarom door de Syrische autoriteiten en de *Syrian Democratic Forces* bevochten. Het kwam geregeld tot gewapende confrontaties.⁴⁶ In februari 2018 zijn pro-regeringsstrijders in de provincie getroffen door Amerikaanse luchtaanvallen. Hierbij zouden tientallen Russische huursoldaten van de zogenaamde *Wagner Group* om het leven zijn gekomen.⁴⁷

De provincie Idlib

Door een offensief in januari en begin februari 2018 hebben de Syrische regeringstroepen het zuidoostelijke, dunbevolktere gedeelte, van de provincie Idlib op verschillende gewapende oppositiegroepen heroverd. Dit is vooral landelijk gebied, maar ook de vliegbasis Abu al-Duhur is hiermee weer in handen van de autoriteiten gekomen. Vlak over de grenslijn met het oppositiegebied in de provincie Idlib zijn, als onderdeel van de afspraken rond de de-escalatiezones, Turkse observatieposten opgericht. Burgers die in nabijgelegen oppositiegebied woonden waren gevlucht vanwege de luchtaanvallen in de omgeving. Na het offensief keerden velen weer terug naar hun huizen in oppositiegebied.⁴⁸ Het grootste deel van de provincie Idlib, waaronder de gelijknamige provinciehoofdstad, is in handen van verschillende oppositiegroepen en wordt regelmatig door het Syrische leger gebombardeerd.⁴⁹

Zuid-Syrië

Het zuiden van Syrië dat in handen is van oppositiegroepen is in juli 2017 aangewezen als de-escalatiezone.

De Syrische autoriteiten controleren, met behulp van Iraanse milities en Hezbollah, gedurende de hele verslagperiode het grootste deel van de provincie Al-Suweida en een deel van de provincies Quneitra en Dara'a. De overige delen zijn in handen van facties gelieerd aan het Vrije Syrische Leger en de aan ISIS gelieerde groep Jaysh Khalid Ibn al-Waleed.⁵⁰

Beit Jinn is een klein gebied in het westen van de provincie Rif Dimashq nabij de grens met Libanon en Israël en de Golanhoogten. Het gebied was jarenlang grotendeels omsingeld door pro-regeringstroepen. In december 2017 gaven strijders van het samenwerkingsverband *Hay'at Tahrir al-Sham* en burgers uit dit gebied zich, na verhevigde aanvallen van de autoriteiten op het gebied, over.⁵¹ De strijders en burgers werden daarna gedwongen verplaatst naar elders in Syrië.⁵² In april 2018 keerden bijna vijfhonderd inwoners vanuit Libanon terug naar Beit Jinn.⁵³

⁴⁶ The Institute for the Study of War (ISW), *Syria situation report*, 10 – 24 oktober 2017; ISW, *Syria situation report*, 7 – 21 februari 2018; vertrouwelijke bron, 27 maart 2018.

⁴⁷ Reuters, *US-led coalition, pro-Assad forces, clash in east Syria*, 8 februari 2018; The New York Times, *Dozens of Russians are believed killed in US-backed Syria attack*, 13 februari 2018; The Moscow Times, *Russian fighters killed in US airstrikes in Syria identified*, 15 februari 2018.

⁴⁸ Institute for the Study of War (ISW), *Syria situation report*, 10 -24 januari 2018; Syria: direct, *Thousands of residents return to east Idlib countryside after government offensive ends*, 20 februari 2018.

⁴⁹ Zie paragraaf 1.2.4 van dit ambtsbericht.

⁵⁰ ISW, *Syria situation report*, 22 december 2016 – 4 januari 2017 en 7 – 21 februari 2018; The New York Times, *Iran, deeply embedded in Syria, expands 'axis of resistance'*, 19 februari 2018.

⁵¹ Beit Jinn maakt sindsdien geen deel meer uit van de de-escalatiezone.

⁵² Syrian Observatory for Human Rights, *After waiting since the morning, the buses of Beit Jinn head to the north and south of Syria ending the presence of factions near the border of Rif Dimashq with Lebanon*, 29 december 2017; PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Ninth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. November 2017 – January 2018*; Al-Masdar News, *Syrian Army in full control of Beit Jinn area after last militants leave*, 20 maart 2018.

⁵³ Zie paragraaf 4.3.2 van dit ambtsbericht.

Medio juni 2018 zijn de Syrische autoriteiten een offensief gestart in Zuid-Syrië.⁵⁴

Grensgebied met Libanon

Het grensgebied met Libanon is onbetwist gebied en in handen van de Syrische autoriteiten. Het gebied wordt door regeringsbondgenoot Hezbollah gedomineerd.⁵⁵

Controleposten

Nagenoeg alle controleposten van de Syrische autoriteiten hebben de mogelijkheid om iemands antecedenten te controleren en na te gaan wat de status van de dienstplicht is. Er zou een antecedentonderzoek bij zes verschillende overheidsorganen (veiligheidsdiensten, leger) gedaan worden. Het kan zijn dat bij de controlepost een computer aanwezig is waarop de namen van passerende personen gecontroleerd kunnen worden of dat telefonisch navraag wordt gedaan. Controleposten zijn niet altijd statisch, ze kunnen verplaatst worden en de aanwezige uitrusting (inclusief computer) kan wijzigen. Dat een persoon op de ene dag ongecontroleerd kan passeren, is geen garantie dat dit de dag erna eveneens het geval is. Overigens zou bij de controleposten doorgaans niet de capaciteit zijn om ieder individu (uitgebreid) te controleren. Daarnaast kan ook een persoon die niet door de autoriteiten gezocht wordt problemen ondervinden bij een controlepost, zoals tijdelijk vastgehouden worden en na betaling van smeergeld doorgelaten worden.⁵⁶

1.2.5 *Gebieden onder controle van extremistische groeperingen waaronder ISIS*

1.2.5.1 ISIS

In januari 2017 had ISIS ongeveer 25% van het Syrisch grondgebied in handen. In april 2018 was dit gereduceerd tot ongeveer vijf procent van het grondgebied. ISIS verloor de controle over grote gebieden in de provincies Aleppo, Homs, Raqqa en Deir al-Zor.⁵⁷ De anti-ISIS-coalitie schatte eind december 2017 dat er nog ongeveer duizend ISIS-strijders zijn in oostelijk Syrië en westelijk Irak. Het is onduidelijk hoeveel ISIS-strijders er in heel Syrië zijn. In februari 2018 gaven naar verluidt honderden ISIS-strijders in het oosten van de provincie Idlib zich over aan facties van het Vrije Syrische Leger. Zij zouden zich in een gebied van grotendeels verlaten weidegronden en dorpen hebben opgehouden.⁵⁸

In mei 2018 had ISIS grote stukken onbewoond woestijngebied en enkele dorpen in de provincies Deir al-Zor en Hasaka in handen, waaronder de plaats Al-Bukamal vlakbij de grens met Irak.⁵⁹

⁵⁴ Zie paragraaf 1.2.6.2. De situatie ontwikkelde zich ten tijde van de publicatie van dit ambtsbericht dermate snel, dat hier geen gedetailleerde beschrijving van actuele situatie gegeven kan worden.

⁵⁵ ISW, *Control of terrain in Syria*, 22 maart 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

⁵⁶ Danish Refugee Council en Danish Immigration Service, *Syria. Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria*, augustus 2017; Syria: direct, *Syrian public sector employees fired in latest government conscription effort*, 7 december 2017; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 12 april 2018.

⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 9 januari 2017; vertrouwelijke bron, 23 april 2018.

⁵⁸ Reuters, *Less than 1,000 IS fighters remain in Iraq an Syria, coalition says*, 27 december 2017; Syria:direct, *IS forces surrender last pocket of control in eastern Idlib to rebels, opposition spokesmen say*, 13 februari 2018; ISW, *Syria situation report*, 7 – 21 februari 2018.

⁵⁹ Bronnen schrijven ook wel over Abu Kamal of Albu Kamal. Een Arabisch-Syrische bron stelde dat het één woord en het lidwoord betreft. In het Koerdisch komt het lidwoord 'al' niet voor, waardoor zij spreken over Bukamal. Vertrouwelijke bron, 11 april 2018.

Daarnaast behield ISIS, via de aan hen verbonden subgroep Jaysh Khalid Ibn al-Waleed, de controle over het gebied rond Tasil⁶⁰ (provincie Dara'a), op de grens met Jordanië en de Golanhoogte. In de hoofdstad Damascus had ISIS tot mei 2018 grotendeels de wijken Yarmouk, al-Hajar al-Aswad en al-Isali in handen. In mei 2018 zijn zij daar door de Syrische autoriteiten verslagen.⁶¹

Hieronder worden relevante ontwikkelingen en heroveringen toegelicht.

Damascus

Sinds 2015 had ISIS de controle over het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmouk en een aantal aangrenzende wijken. Eind maart 2018 begonnen de Syrische autoriteiten een offensief om de wijken op ISIS te heroveren. Duizenden Palestijnse inwoners vluchtten richting Yalda⁶² en van daaruit mogelijk naar het noorden of zuiden van Syrië. Eind april en begin mei 2018 vonden er hevige gevechten plaats tussen ISIS-strijders en Syrische troepen bijgestaan door Palestijnse milities. Het vluchtelingenkamp, dat feitelijk een dichtbebouwde woonwijk is, is hierbij zwaar beschadigd. Op 21 mei 2018 was ISIS verslagen en kwamen de wijken volledig in handen van het Syrische leger. Naar verluidt zouden de ISIS-strijders en hun familieleden die het offensief overleefd hadden naar het grensgebied met Irak zijn gebracht, waar ISIS de controle heeft over een klein gebied. De Syrische autoriteiten ontkennen dit.⁶³

Deir al-Zor

ISIS had van juni 2014 tot september 2017 de controle over een groot deel van de stad Deir al-Zor, hoofdstad van de gelijknamige provincie. Doordat andere stadsdelen en het omringende gebied in handen waren van regeringstroepen dan wel *Syrian Democratic Forces* (SDF) was het gebied feitelijk belegerd. De inwoners van Deir al-Zor konden door restricties de stad niet of nauwelijks verlaten. Dit gold zowel voor de inwoners van de wijken in handen van ISIS als de inwoners van de wijken waar de Syrische autoriteiten de controle over hadden. Vanwege de zeer beperkte toegang tot de stad heeft het *World Food Programme* er sinds begin 2016 voedseldroppings uitgevoerd. In september 2017 begonnen de Syrische autoriteiten, met steun van Rusland, de operatie om de stad op ISIS te heroveren. Hierbij werd veel gebruik gemaakt van luchtaanvallen. Dit had tot gevolg dat een groot deel van de bebouwing en infrastructuur van de stad vernield werd. Bij de herovering van de stad en door luchtaanvallen elders in de provincie zijn in de laatste vier maanden van 2017 naar schatting ongeveer 1.400 burgers om het leven gekomen en raakten velen ontheemd. Begin december 2017 was de stad door regeringstroepen en aan hen gelieerde milities volledig heroverd. Sindsdien staat de stad onder controle van de Syrische autoriteiten. Tussen november 2017 en maart 2018 zijn ruim honderdduizend ontheemden weer naar hun woonplaatsen in de provincie Deir al-Zor teruggekeerd.⁶⁴

⁶⁰ Ook wel *Yarmouk Basin* genoemd.

⁶¹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017; Al-Monitor, *Islamic State desert bases still a headache for Iraq*, 23 januari 2018; Al-Masdar News, *ISIS is far from defeated in Syria*, 5 april 2018; UN Security Council, *Jaysh Khalid Ibn al Waleed*, https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/1267/qa_sanctions_list/summaries/entity/jaysh-khalid-ibn-al-waleed geraadpleegd 29 maart 2018; vertrouwelijke bron, 23 april 2018.

⁶² Zie paragraaf 4.1 van dit ambtsbericht.

⁶³ Al-Jazeera, *Burying the dead in Syria's Yarmouk camp*, 4 november 2017; Al-Monitor, *Palestinians to partner with Damascus on refugee camp reconstruction*, 7 mei 2018; The Washington Post, *Syrian government declares capital fully under its control*, 21 mei 2018; CBC News, *Cities in ruins*, 30 mei 2018; vertrouwelijke bron, 3 mei 2018.

⁶⁴ UN OCHA, *Syria crisis: North East Syria. Situation report no. 14 (1 – 15 August 2017)*; OCHA, *Syria crisis: North East Syria. Situation report no. 22 (1 February – 14 March 2018)*; Syrian Network for Human Rights, *Maandrapportages september tot en met december 2017*; PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Eighth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. August – October 2017*. Zie ook paragraaf 1.2.3 van dit ambtsbericht.

ISIS heeft in de provincie Deir al-Zor na het verlies van de provinciehoofdstad nog de controle over een klein gebied langs de Eufraat, bij benadering van Bahra tot Al-Bukamal aan de Syrisch-Iraakse grens. Daarnaast bevinden de ISIS-strijders zich in nagenoeg onbewoonde gebieden in de provincie. Zij worden hier bestreden door de SDF en de internationale anti-ISIS-coalitie. Op 20 januari 2018 zijn bij luchtaanvallen van de door de VS geleide coalitie op posities van ISIS ongeveer 150 IS-strijders gedood. De operatie vond plaats nabij al-Shafah in het zuidoosten van de provincie Deir al-Zor, dichtbij de grens met Irak. De coalitie stelde in een verklaring dat bij deze operatie geen burgerslachtoffers waren gevallen.⁶⁵

1.2.5.2

Hay'at Tahrir al-Sham (HTS)

Hay'at Tahrir al-Sham was voorheen bekend onder de naam *Jabhat al-Nusra* (2011-juni 2016) en *Jabhat Fatah al-Sham* (juni 2016 – januari 2017). Enkele kleinere groeperingen zijn opgegaan in *Hay'at Tahrir al-Sham*.⁶⁶ HTS heeft alleen de volledige controle in een aantal kleine, niet aaneengesloten, gebieden in de provincie Idlib en in de gelijknamige provinciehoofdstad. Op andere plaatsen waar HTS aanwezig is, hebben zij niet de volledige controle. In november 2017 heeft HTS de *Syrian Salvation Government* (SSG) opgericht om de bestuurlijke taken in het gebied onder hun controle uit te voeren.⁶⁷ Het kwam geregeld voor dat de bevolking in opstand kwam als HTS zich te veel of te direct in het dagelijks leven van de burgers mengde.⁶⁸

Hieronder worden per provincie of regio de relevante ontwikkelingen en heroveringen toegelicht.

Damascus en Rif Dimashq

In Oost-Ghouta (Rif Dimashq) bevond zich tot begin 2018 een klein aantal strijders van HTS. Het overgrote deel van de opstandelingen betrof echter leden van *Jaish al-Islam*, *Ahrar al-Sham* en *Failaq al-Rahman*. Voordat de Syrische autoriteiten dit gebied heroverde vonden er ook onderlinge gevechten plaats tussen de verschillende groeperingen, waarbij HTS doorgaans het onderspit delfde.⁶⁹

HTS had tot april 2018 de controle over een klein deel van de wijk Yarmouk in Damascus. Het overgrote deel van de wijk was tot mei 2018 in handen van ISIS. HTS sloot een overeenkomst met de Syrische autoriteiten. Hiermee werden HTS-strijders en burgers⁷⁰ uit de wijk geëvacueerd in ruil voor het vertrek van ongeveer 1000 burgers uit de belegerde dorpen al-Fu'ah en Kafraya.

⁶⁵ Al-Monitor, *Islamic State desert bases still a headache for Iraq*, 23 januari 2018; BBC News, *Syria war: US strikes on IS headquarters 'kills 150 militants'*, 24 januari 2018; ISW, *Syria situation report*, 10 – 24 januari 2018; OCHA, *Syria crisis: Northeast Syria. Situation Report no. 22 (1 February – 14 March 2018)*; vertrouwelijke bron, 19 maart 2018.

⁶⁶ Stanford University, *Mapping militant organizations. Hay'at Tahrir al-Sham (Formerly Jabhat al-Nusra)* <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/493>

⁶⁷ Syria:direct, *Hardline Idlib authorities require single women, widows to live with male guardian*, 14 december 2017; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

⁶⁸ ISW, *Syria situation report*, 7 – 21 februari 2018; Syria: direct, *HTS leaves north Homs town following civilian protests*, 14 februari 2018; Syria:direct, *Two of the largest factions in Syria's northwest merge, challenge HTS dominance*, 22 februari 2018; vertrouwelijke bron, 5 april 2018; vertrouwelijke bron, 12 april 2018.

⁶⁹ Syria:direct, *'A stab in the back': New wave of rebel infighting in East Ghouta amidst siege, bombardment*, 1 mei 2017; Al-Jazeera, *Infighting in Syria's Ghouta leaves nearly 100 dead*, 2 mei 2017; Deutsche Welle, *Which rebel groups are fighting in Syria's eastern Ghouta?*, 20 februari 2018.

⁷⁰ Berichten over aantallen lopen sterk uiteen van 350 tot 5000 personen.

Het is onbekend hoeveel burgers uit de dorpen daadwerkelijk geëvacueerd zijn en hoeveel burgers er in mei 2018 nog in de dorpen woonden.⁷¹

Idlib

De hele provincie Idlib, met uitzondering van het dunbevolkte oosten, staat onder controle van verschillende oppositionele groeperingen, al dan niet onder de alliantie van *Hay'at Tahrir al-Sham*. In dit gedeelte van de provincie komt veel conflictgerelateerd geweld voor. De Syrische en Russische luchtmacht voeren er geregeld luchtaanvallen uit. Daarnaast is er sprake van onderlinge strijd tussen HTS en de andere aanwezige gewapende oppositiegroepen. Door een aanhoudende toestroom van ontheemden naar het gedeelte van de provincie dat in handen is van de oppositie, is er sprake van overbevolking.⁷²

Bij de verschillende offensieven van de Syrische autoriteiten elders in Syrië vonden als sluitstuk, al dan niet gedwongen, evacuaties van strijders en hun families en andere burgers plaats. De meeste mensen werden naar Idlib geëvacueerd. De recentste en grootschaligste evacuaties vonden in maart 2018 plaats vanuit Oost-Ghouta. Hierbij zijn tienduizenden personen door de autoriteiten verplaatst naar het deel van de provincie dat in handen is van de oppositie. Het is onbekend hoeveel van hen zich rekenen tot HTS.⁷³

Op 4 april 2017 vond in Khan Sheikhoun, in het uiterste zuiden van de provincie, een chemische aanval plaats. Hierbij kwamen bijna honderd mensen om het leven, waaronder tientallen burgers. Daarnaast ondervonden vele anderen gezondheidsproblemen vanwege de aanval. Een onderzoeksteam van de VN stelde vast dat de Syrische autoriteiten verantwoordelijk zijn voor de chemische aanval met het dodelijke zenuwgas sarin.⁷⁴ Daarnaast was Khan Sheikhoun ook het doelwit van conventionele luchtaanvallen door het Syrische leger, bijgestaan door Rusland, waarbij burgerdoden vielen. Hoewel het instellen van de de-escalatiezone in de provincie Idlib zorgde voor een afname in het aantal luchtaanvallen, vonden er sindsdien nog luchtaanvallen plaats in dit gebied en andere delen van de de-escalatiezone.⁷⁵

Ten noordoosten van de stad Idlib zijn de twee overwegend sjiitische dorpen al-Fu'ah en Kafraya sinds 2015 belegerd door de gewapende groepen van HTS. De autoriteiten voorzien de dorpelingen van hulp middels droppings van onder andere voedsel en brandstof. In april 2017 vonden er evacuaties vanuit de dorpen plaats.⁷⁶

⁷¹ Syria:direct, *Parallel evacuations to begin in two besieged pockets as Syrian government moves to clear remaining rebels from capital*, 30 april 2018; Al-Jazeera, *Syria announces Yarmouk camp evacuation agreement*, 1 mei 2018; Middle East Eye, *Al-Qaeda-linked fighters to quit Yarmouk in south Damascus*, 3 mei 2018; vertrouwelijke bron, 2 mei 2018.

⁷² The Economist, *Country report Syria*, januari 2018; UNCHR, *Syria: Flash update on recent events*, 29 maart 2018; vertrouwelijke bron, 6 maart 2018; vertrouwelijke bron, 29 mei 2018.

⁷³ Zie paragraaf 1.2.3 van dit ambtsbericht.

⁷⁴ Human Rights Watch, *Mounting evidence Syrian Forces were behind Khan Sheikhoun attack*, 6 september 2017; UN Security Council, *Letter dated 26 October 2017 from the Leadership Panel of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons-United Nations Joint Investigative Mechanism addressed to the Secretary-General*, 26 oktober 2017; Syrian Network for Human Rights, *To honour victims of chemical attacks, ground Assad's airforce*, 4 april 2018.

⁷⁵ Deutsche Welle, *Warplanes strike Syrian town hit by suspected chemical weapons attack*, 8 april 2017; Syria:direct, *Civil defense: 'Life at complete standstill' in Khan Sheikhoun after dozens of airstrikes in past week*, 25 september 2017; ISW, *Syria situation report*, 21 februari – 6 maart 2018; vertrouwelijke bron, 26 maart 2018.

⁷⁶ De evacuaties maakten deel uit van een overeenkomst waarbij ook ongeveer 2000 soennitische burgers en strijders uit het door Syrische overheidstroepen belegerde Madaya en Zabadani (Oost-Syrië) mochten vertrekken.

Het konvooi werd echter in de buurt van de stad Aleppo doelwit van een zelfmoordaanslag, waarbij zowel tientallen burgers als begeleidende oppositiestrijders om het leven zijn gekomen.⁷⁷ Begin 2018 zouden er nog ongeveer achtduizend personen in de twee dorpen wonen.⁷⁸ In mei 2018 zouden er opnieuw burgers uit het gebied geëvacueerd worden. Het is onbekend hoeveel personen daadwerkelijk konden vertrekken.⁷⁹

1.2.6 Gebied onder controle van oppositiegroepen waaronder de Koerden⁸⁰

1.2.6.1 Koerden

Middels twee (para-)militaire organisaties oefenen Koerden de controle uit over een aantal gebieden in Syrië. De Koerdische politieke partij PYD heeft een militaire tak, de YPG/YPJ.⁸¹ Daarnaast hebben Koerden met hun YPG als onderdeel de feitelijke leiding over de *Syrian Democratic Forces* (SDF). De SDF wordt bijgestaan door de Amerikaanse strijdkrachten in hun gezamenlijke strijd tegen ISIS.⁸²

In het noordoosten van Syrië hebben Koerden middels de PYD, gedurende de hele verslagperiode, ongeveer een kwart van het Syrische grondgebied onder controle. Dit gebied bestrijkt de provincie Hasaka en delen van de provincies Deir al-Zor, Raqqa en Aleppo. Niet alle Syrische Koerden steunen de PYD. In gebieden waar Arabieren in de meerderheid zijn, ontstond weerstand tegen de aanwezigheid en invloed van de PYD en zouden burgers in opstand komen, bijvoorbeeld in Raqqa.⁸³

Sheikh Maqsoud, het noordelijke stadsdeel van de provinciehoofdstad Aleppo waar voornamelijk Koerden wonen, stond tot februari 2018 geheel onder controle van de Koerdische YPG. Sindsdien hebben pro-regeringstroepen de controle deels overgenomen. In 2016 kwamen, bij het maandenlange offensief om Oost-Aleppo, tientallen burgers om het leven door raketaanvallen en scherpschutters van verschillende partijen vanuit het westen en oosten van Aleppo-stad.⁸⁴

Tot januari 2018 hadden de Koerden met hun gewapende groep YPG de controle over het door Koerden bevolkte district Afrin (Aleppo). Eind maart 2018 was het gebied volledig in handen gekomen van facties gelieerd aan het Vrije Syrische Leger en het Turkse leger.⁸⁵

Hieronder worden per provincie of regio de relevante ontwikkelingen en heroveringen toegelicht.

⁷⁷ De verantwoordelijkheid voor de aanslag is voor zover bekend niet opgeëist.

⁷⁸ Reuters, *Death toll from Aleppo bus convoy bomb attack at least 126: Observatory*, 15 april 2017; PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Ninth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. November 2017 – January 2018*. <https://siegewatch.org/#11/36.0857/36.7029> geraadpleegd 28 maart 2018.

⁷⁹ Syria:direct, *Parallel evacuations to begin in two besieged pockets as Syrian government moves to clear remaining rebels from capital*, 30 april 2018; Al-Jazeera, *Syria announces Yarmouk camp evacuation agreement*, 1 mei 2018; Middle East Eye, *Al-Qaeda-linked fighters to quit Yarmouk in south Damascus*, 3 mei 2018.

⁸⁰ Zie ook hoofdstuk 2 van dit ambtsbericht.

⁸¹ PYD - Partiya Yekîtiya Demokrat (Democratic Union Party); YPG - Yekîneyên Parastina Gel (People's Protection Units) en YPJ - Yekîneyên Parastina Jinê (Women's Protection Units).

⁸² Reuters, *U.S.-backed Syrian forces resume battle against Islamic State*, 1 mei 2018.

⁸³ National Coalition of Syrian revolution and opposition forces, *Demonstrations continue in Raqqa demanding PYD militias withdrawal*, 30 mei 2018; vertrouwelijke bron, 19 maart 2018; vertrouwelijke bron, 1 juni 2018.

⁸⁴ UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2 februari 2017; ISW, *Syria situation report*, 21 februari – 6 maart 2018; Rudaw, *YPG deployed to Afrin, leaving Aleppo for Damascus*, 22 februari 2018.

⁸⁵ Zie paragraaf 3.5 van dit ambtsbericht.

Raqqa

In maart 2013 werd de stad Raqqa door *Ahrar al-Sham*, *Jabhat al-Nusra* en het Vrije Syrische Leger op de Syrische autoriteiten veroverd. In de maanden die volgden sloten veel strijders van *Jabhat al-Nusra* zich aan bij ISIS. Zowel *Jabhat al-Nusra* als ISIS vinden hun oorsprong in Al-Qaida. In die omstandigheden wist ISIS voet aan grond te krijgen en zijn greep op de stad te verstevigen. In januari 2014 had ISIS de volledige controle over de stad verworven. Ook had ISIS grote delen van de provincie Raqqa onder controle. ISIS riep Raqqa uit tot hoofdstad van wat zij als hun kalifaat beschouwden. Er volgde jaren van gruwelijke terreur in de stad.⁸⁶

In november 2016 begonnen de *Syrian Democratic Forces* met de eerste fase van de strijd om Raqqa op ISIS te heroveren. De strijd werd in juni 2017 geïntensiveerd. De SDF werden middels luchtaanvallen gesteund door de VS-geleide anti-ISIS-coalitie. Na een intensief offensief van maanden verklaarden de SDF en de internationale coalitie op 20 oktober 2017 dat Raqqa van ISIS bevrijd was. De Koerdische strijdgroep YPG, dat een leidend onderdeel is van de SDF, heeft sindsdien de facto de controle over de stad.⁸⁷

Hoewel de meeste burgers de stad tijdig konden ontvluchten, heeft de strijd om Raqqa aan veel burgers het leven gekost. Volgens het *Syrian Network for Human Rights* zijn er bij de herovering van de stad en provincie Raqqa in bijna een jaar tijd ruim 2.300 burgerdoden gevallen.⁸⁸ *Amnesty International* schrijft in een rapport dat bij de bevrijding van de stad Raqqa honderden burgers om het leven gekomen zijn.⁸⁹

Van de meer dan vierhonderdduizend ontheemden uit de provincie Raqqa zouden tegen maart 2018 bijna honderdduizend inwoners naar de bevrijde stad en omstreken zijn teruggekeerd. Doordat ISIS veel explosieven heeft achtergelaten in het gebied zijn in vier maanden⁹⁰ tijd zeker 130 personen om het leven gekomen en bijna zevenhonderd personen gewond geraakt. Per week vinden er ongeveer twintig incidenten plaats als gevolg van rondslingerende explosieven.⁹¹

Deir al-Zor

De Koerden controleren met de door hen geleide *Syrian Democratic Forces* (SDF) het gebied ten noordoosten van de Eufraat in de provincie Deir al-Zor. Hier bestrijden zij, veelal bijgestaan door de internationale coalitie, de aanwezige ISIS-strijders. Ten tijde van het Turkse offensief om Afrin begin 2018 zijn veel Koerdische SDF-strijders uit Deir al-Zor naar Afrin getrokken om daar hun aandeel in de strijd te leveren.

⁸⁶ Al-Jazeera, *The battle for Raqqa explained*, 28 maart 2017; The Washington Post, *Al-Qaeda expands in Syria via Islamic State*, 12 augustus 2013.

⁸⁷ ISW, *Syria situation report*, 10 – 24 oktober 2017; UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 1 februari 2018.

⁸⁸ PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Eighth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. August – October 2017*; Syrian Network for Human Rights, *Ridding Raqqa of ISIS costed extraordinarily too much in lives and resources*, 14 december 2017.

⁸⁹ Amnesty International, *“War of annihilation”. Devastating toll on civilians, Raqqa – Syria*, juni 2018.

⁹⁰ Eind oktober 2017 – eind februari 2018.

⁹¹ Syrian Network for Human Rights, *Ridding Raqqa of ISIS costed extraordinarily too much in lives and resources*, 14 december 2017; Human Rights Watch, *Syria: Landmines kill, injure hundreds in Raqqa*, 12 februari 2018; De Volkskrant, *Het vrije Raqqa krabbelt overeind. Zelfs het internetcafé is weer open*, 20 februari 2018; OCHA, *Syria crisis: Northeast Syria. Situation Report no. 22 (1 February – 14 March 2018)*

Dit had tot gevolg dat de strijd tegen ISIS in Deir al-Zor tijdelijk minder intensief gestreden werd. Op 1 mei 2018 verklaarde de SDF de strijd tegen ISIS in de provincie Deir al-Zor te hervatten.⁹²

De Syrische autoriteiten en hun bondgenoten controleren het gebied ten zuidwesten van de Eufraat. Er vonden in de verslagperiode zware confrontaties plaats tussen de SDF en pro-regeringstroepen, waarbij het voorkwam dat gebied door de pro-regeringstroepen veroverd, maar vervolgens weer door SDF heroverd werd. Bij deze confrontaties kwamen vooral pro-regeringsstrijders om het leven.⁹³

Manbij

Ten westen van de Eufraat controleren de Koerden, gesteund door de Verenigde Staten, de stad Manbij en het gebied rondom.⁹⁴ Manbij is een stad waar vooral Arabieren en Turkmene wonen. De Koerden zijn er in de minderheid. Vanwege deze omstandigheden zou het Koerdisch bestuur zich in deze stad terughoudender opstellen dan in gebieden waar Koerden de meerderheid vormen. Een voorbeeld hiervan is het uitstellen van invoering van de dienstplicht, na protest van de lokale bevolking.⁹⁵

Hasaka

De gehele provincie Hasaka wordt bestuurd door de Koerdische PYD en maakt deel uit van hun *Democratic Federation of Northern Syria*, met uitzondering van het woestijngebied op de grens met Irak, waar ISIS aanwezig is en Qamishli en omgeving⁹⁶, waar ook regeringstroepen aanwezig zijn.⁹⁷

In Hasaka vonden in de verslagperiode enkele kleinere aanslagen plaats. Zo vond in februari 2018 een aanslag plaats met een autobom in de overwegend Koerdische stad Qamishli. Hierbij zijn enkele personen om het leven gekomen.⁹⁸

Bij luchtaanvallen op ISIS op 1 mei 2018 zouden ook enkele burgers om het leven gekomen zijn. De gemelde aantallen lopen uiteen van 13 tot 23. Het *Syrian Observatory for Human Rights* schrijft dat het niet duidelijk is of de luchtaanvallen zijn uitgevoerd door de Iraakse luchtmacht of door de internationale anti-ISIS-coalitie.⁹⁹

⁹² Al-Monitor, *Islamic State desert bases still a headache for Iraq*, 23 januari 2018; The New York Times, *Amid Turkish assault, Kurdish forces drawn away from U.S. fight with ISIS*, 28 februari 2018; Reuters, *U.S.-backed Syrian force resumes offensive against Islamic State*, 1 mei 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

⁹³ Reuters, *More than 100 pro-Syrian fighters killed after thwarted attack, US-official*, 8 februari 2018; Al-Jazeera, *Syria: SDF reclaim territory hours after government capture*, 29 april 2018. Zie ook paragraaf 1.3.

⁹⁴ Grofweg een cirkelvormig gebied met Manbij als middelpunt, tot Dadat (ten noorden van Manbij) en Arima (ten westen van Manbij). The New York Times, *On northern Syria front line, U.S. and Turkey head into tense face-off*, 7 februari 2018.

⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 17 april 2018. Zie paragraaf 2.3 van dit ambtsbericht.

⁹⁶ Onder meer de luchthaven van Qamishli.

⁹⁷ Asharq al-Awsat, *Asharq Al-Awsat Tours Hasaka and Qamishli where Kurds, Syrian Regime Vie for Control*, 9 maart 2018; ISW, *Control of terrain in Syria*, 22 maart 2018.

⁹⁸ Reuters, *Car bomb in Syria's Qamishli kills five people: state media*, 18 februari 2018

⁹⁹ SOHR, *A massacre south of Al-Hasakah claims the lives of 14 persons at least by airstrikes on the ISIS-controlled enclave*, 1 mei 2018; SNHR, *International coalition forces committed a massacre in al Qasr village in Hasaka suburbs, on May 1*, 1 mei 2018; NDTV, *Strikes kill 23 civilians in ISIS-held area in Syria: monitor*, 1 mei 2018.

1.2.6.2

Het Vrije Syrische Leger

Het Vrije Syrische Leger (*Free Syrian Army, FSA*)¹⁰⁰ is een verzamelnaam voor verschillende gewapende oppositiegroepen die in verschillende gebieden onder wisselende samenstelling strijden tegen een gezamenlijke vijand. Er zijn tientallen gewapende groepen die zich op enig moment aan het Vrije Syrische Leger gelieerd hebben. Het betreft, anders dan de naam doet vermoeden, geen organisatie met een vaste samenstelling en een legerstructuur.¹⁰¹ De verschillende facties van het Vrije Syrische Leger zijn aanwezig in het noorden en in het zuiden van Syrië. In het noorden heeft een aantal facties in samenwerking met de Turkse troepen, de controle over een gebied dat wordt aangeduid met de naam *Euphrates Shield Zone*, genoemd naar het Turkse militaire offensief in die regio. Dit gebied omvat het gebied tussen Azaz, Jarablus en al-Bab. Sinds maart 2018 hebben aan de FSA gelieerde facties en het Turkse leger de controle over het district Afrin (provincie Aleppo). Verschillende FSA-facties hebben zich in het noorden van Syrië verenigd in een overkoepelend orgaan genaamd *Syrian National Army*. Dit leger valt formeel onder de *Syrian Interim Government*, een orgaan dat functioneert als een regering in de oppositiegebieden. Individuele strijders die vanuit Oost-Ghouta naar het noorden van Syrië zijn geëvacueerd zouden zich ook aan (kunnen) sluiten bij het *National Army*.¹⁰²

In het zuiden van Syrië zijn zij de voornaamste oppositiegroep in de de-escalatiezone in de provincies Dara'a en Quneitra. Het noordelijke deel van de provinciehoofdstad Dara'a is in handen van de Syrische autoriteiten. Het zuiden van de stad is in handen van aan de FSA gelieerde facties. In het zuiden staat een aantal aan de FSA gelieerde facties ook wel bekend onder de naam *Southern Front*.¹⁰³

Hieronder worden per provincie of regio de relevante ontwikkelingen en heroveringen toegelicht.

Afrin

Afrin is een district (met gelijknamige districtshoofdstad) in het noorden van de provincie Aleppo, dat grenst aan Turkije. Dit gebied staat sinds 2012 onder controle van de Koerdische YPG. Omliggend gebied was in handen van de Syrische autoriteiten of oppositionele gewapende groepen, waardoor het gebied niet grensde aan het andere door de YPG gecontroleerde gebied in Noordoost-Syrië. Vanwege de geïsoleerde ligging ten opzichte van ander Koerdisch gebied werd het in bronnen ook wel aangeduid als 'de enclave Afrin'. Eind januari 2018 viel Turkije de regio Afrin binnen om, samen met troepen gelieerd aan het Vrije Syrische Leger, de aanwezige YPG-strijders te verdrijven.¹⁰⁴

De stad Afrin is op 18 maart 2018 door Turkse troepen en strijders gelieerd aan het Vrije Syrische Leger op de YPG veroverd. Daarmee hadden zij ongeveer negentig procent van het district Afrin in handen gekregen. Ongeveer een week later hadden ze de controle over het hele district. Bij de strijd kwamen aan weerszijde strijders om het leven.

¹⁰⁰ Voor informatie over de organisatiestructuur van het FSA, zie paragraaf 3.5 van dit ambtsbericht.

¹⁰¹ In dit ambtsbericht wordt om die reden gesproken over facties van of gelieerd aan het Vrije Syrische Leger.

¹⁰² Het geel gearceerde gedeelte op de kaart. Het district Afrin is in maart 2018 op de Koerden veroverd. ISW, *Control of terrain in Syria*, 22 maart 2018; Al-Monitor, *Syrian opposition forms force to hold its army accountable*, 22 maart 2018; Al-Monitor, *Trouble brews as militants amass on Turkey's border*, 20 april 2018; LA Times, *Syrian forces battling Assad seek unity through the National Army*, 14 mei 2018

¹⁰³ Vertrouwelijke bron, 17 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

¹⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 20 maart 2018.

Er zijn geen betrouwbare bronnen die het exacte aantal burgerdoden aan het eind van de strijd vermelden, maar afgaand op verschillende berichten gedurende de strijd wordt het aantal burgerdoden geschat op ongeveer tweehonderd.¹⁰⁵

De twee maanden durende strijd om de regio heeft naar schatting tot ruim 150.000 ontheemden geleid. Er waren berichten dat burgers in eerste instantie door de YPG werden belemmerd om het district te verlaten. Deze beperkingen namen medio maart 2018 af. Sindsdien raakten ruim 130.000 burgers ontheemd. Er waren berichten dat burgers die het district ontvluchtten en naar andere delen van de provincie Aleppo wilden gaan, bij controleposten bemenst door pro-regeringstroepen werden gedwongen tot het betalen van geld.¹⁰⁶

Ontheemden die terug wilden keren naar het district Afrin werden bij verschillende controleposten van aan de FSA gelieerde facties niet doorgelaten. Bij andere controleposten persten FSA-facties geld af van ontheemden die terug wilden keren. Daarnaast zouden FSA-facties en Turkse troepen zich in Afrin schuldig maken aan willekeurige arrestatie van met name jongeren. Burgers van alle leeftijden werden opgepakt en afgeperst om geld te betalen voor hun vrijlating. Detentiefaciliteiten die gebruikt worden door aan de FSA gelieerde groepen zouden onder toezicht staan van Turkse officieren.¹⁰⁷

Jarablus

Eind augustus 2016 heroverden Turkse troepen en strijders van het Vrije Syrische Leger (FSA) de stad Jarablus – gelegen in het noordelijke deel van de provincie Aleppo op de grens met Turkije – op ISIS. Het is een overwegend Arabisch-soennitische stad. Het gebied is door de jaren heen middels verschillende bestuursvormen bestuurd.¹⁰⁸

Als sluitstuk van de herovering van Oost-Ghouta sloten de aanwezige oppositiegroepen overeenkomsten met de Syrische en/of Russische troepen. Strijders van *Jaish al-Islam*, uit Douma en Qalamoun, zouden overeengekomen zijn dat zij naar Jarablus vertrekken onder de voorwaarde dat zij enkel hun eigen lichte wapen en wat munitie mee mogen nemen.¹⁰⁹

Zuid-Syrië

Gewapende groepen die zich gelieerd hebben aan het Vrije Syrische Leger zijn de prominente oppositietroepen in het zuiden van Syrië. Zij zijn aanwezig in het gebied dat medio 2017 is aangewezen als de-escalatiezone. Als collectief staan ze bekend onder de naam *Southern Front*. Het controlegebied van de oppositie in het zuiden is stabiel. Tot en met mei 2018 vonden nauwelijks veroveringen plaats, noch door facties van de FSA, noch door regeringstroepen.

¹⁰⁵ BBC News, *Afrin offensive: Eight Turkish soldiers killed in Syria clashes*, 2 maart 2018; BasNews, *212 civilian casualties since start of Turkish assaults on Afrin*, 5 maart 2018; Syrian Observatory for Human Rights, *Ongoing fighting in the area between Afrin and Nuble and al-Zahraa and shelling by "Olive Branch" operation forces leaves human losses*, 21 maart 2018; De Groene Amsterdammer, *Een uitstakast van pantserwagens en vliegtuigbommen*, 4 april 2018.

¹⁰⁶ OHCHR, *Press briefing notes on the situation in Afrin, Syria*, 16 maart 2018; OCHA, *Turkey | Syria: Latest Developments in Afrin District*, 19 maart 2018; Reuters, *Turkey takes full control of Syria's Afrin – military source*, 24 maart 2018; OCHA, *Syrian Arab Republic: Afrin. Flash update no. 2*, 29 maart 2018; vertrouwelijke bron, 20 maart 2018; vertrouwelijke bron, 28 mei 2018.

¹⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 31 maart 2018.

¹⁰⁸ The Economist, *Turkish military incursion into Syria targets IS and PYD*, 25 augustus 2016; Chatham House, *Post-ISIS governance in Jarablus: A Turkish-led strategy*, september 2017; De Volkskrant, *In de schaduw van Turkije kent elke Koerd angst*, 23 februari 2018; The Financial Times, *Turkey holds up Jarablus as blueprint for role in Syria*, 7 mei 2018; vertrouwelijke bron, 26 maart 2018.

¹⁰⁹ Al-Monitor, *Syrian opposition forms force to hold its army accountable*, 22 maart 2018; Al-Jazeera, *Syria: government takeover of Eastern Ghouta near complete*, 5 april 2018; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 13 april 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018; vertrouwelijke bron, 23 april 2018.

In de stad Dara'a vonden op kleine schaal confrontaties plaats tussen de verschillende strijdende partijen, maar ook dit leverde doorgaans geen langdurig terreinwinst op.¹¹⁰ In maart 2018 organiseerde de oppositie zich om, gelijktijdig met het offensief om Oost-Ghouta, als steunbetuiging en afleidingsmanoeuvre een tweede front tegen de autoriteiten te openen in Zuid-Syrië. In reactie hierop hebben de autoriteiten acht dagen lang luchtaanvallen uitgevoerd in de de-escalatiezone, hetgeen een schending van de overeenkomst was.¹¹¹

Medio juni 2018 begon het Syrische leger troepen te verplaatsen richting Zuid-Syrië en begonnen de Syrische en Russische luchtmacht luchtaanvallen uit te voeren op oppositiegebied in de provincie Dara'a. Dit leidde onder meer tot nieuwe ontheemdenstromen. Tot eind juni 2018 zijn hierbij tientallen burgerslachtoffers gevallen. Zowel het Syrische leger als de gewapende oppositiegroepen hebben tientallen manschappen verloren.¹¹²

1.2.6.3 JTS en anderen

Naast ISIS en HTS zijn er tal van andere op soennitische leest geschoeide oppositiegroepen aanwezig in Syrië. Vaak betreft het afsplitsingen van een groep, die zich voegen bij een andere groep of samen met een andere groep een nieuwe groep vormen. Een belangrijke ontwikkeling vond begin 2018 plaats in de provincies Idlib en Aleppo. Daar voegden *Ahrar al-Sham* en *Harakat Nour al-Din al-Zinki*¹¹³ zich samen tot *Jabhat Tahrir Souriya* (JTS, ook wel bekend onder de Engelse naam *Syrian Liberation Front*, SLF). Deze alliantie bestrijdt de militaire dominantie van HTS en wist herhaaldelijk gebied op HTS te veroveren.¹¹⁴

Vanwege deze fluiditeit en de vele naamsveranderingen, wordt van de kleinere en minder invloedrijke groeperingen geen apart overzicht gegeven in dit ambtsbericht.¹¹⁵

1.3 Geweld tegen specifieke groepen

Burgers zijn het slachtoffer van onzorgvuldige wapeninzet en worden door verschillende strijdende partijen gebruikt als menselijk schild of onderhandelingsmateriaal.¹¹⁶

Afgezien van ISIS noemen bronnen geen andere strijdende partijen die als deel van hun ideologie bepaalde groepen tot doelwit hebben vanwege hun etniciteit, religie, beroepsgroep of anderszins. Vijandschap is gebaseerd op tegengestelde politieke affiliaties en ideologieën waarbij religie wel een rol kan spelen.¹¹⁷

¹¹⁰ Vertrouwelijke bron, 17 april 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

¹¹¹ Al-Monitor, *Jordan, Israel hedge their bets in southwest Syria*, 22 maart 2018; vertrouwelijke bron, 26 maart 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

¹¹² De situatie ontwikkelde zich ten tijde van de publicatie van dit ambtsbericht dermate snel, dat hier geen gedetailleerde beschrijving van actuele situatie gegeven kan worden.
UN OCHA, *Syrian Arab Republic: Dara'a, Qunaitra, Sweida. Flash update no.2*, 26 juni 2018; BBC News, *Syria war: Air strikes knock out hospitals in Deraa*, 27 juni 2018.

¹¹³ Harakat Nour al-Din al-Zinki had eerder een rol gespeeld bij de oprichting van HTS, maar verliet het samenwerkingsverband in juli 2017.

¹¹⁴ ISW, *Syria situation report, 7 – 21 februari 2018*; Syria: direct, *Two of the largest factions in Syria's northwest merge, challenge HTS dominance*, 22 februari 2018; Al-Monitor, *Syrian Islamist factions join forces against Hayat Tahrir al-Sham*, 28 februari 2018; vertrouwelijke bron, 26 maart 2018.

¹¹⁵ Voor meer informatie wordt verwezen naar het project van Stanford University *Mapping militant organizations* <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/maps/view/syria>

¹¹⁶ Human Rights Watch, *World Report 2018 – Syria*, januari 2018.

¹¹⁷ United States Department of State, *Country reports on Human Rights Practices for 2017: Syria 2017 Human rights report*; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 13 april 2018.

Bronnen melden dat minderheden zoals christenen en druzen zowel door de autoriteiten als door verschillende (islamitische) oppositiegroepen redelijk goed behandeld worden. De oppositiegroepen gebruiken hun tolerantie als politieke benadering in de veronderstelling dat hun goede bejegening van minderheden de legitimiteit van hun bestuur versterkt. Ook het Koerdische zelfbestuur zou zich voorstaan op tolerantie richting minderheden in hun gebied. Uitzondering op de redelijke goede behandeling en tolerantie zijn de alawieten. Niet vanwege hun religie, maar vanwege het feit dat zij steevast geassocieerd worden met de alawitische president en zijn regering lopen zij het risico als tegenstander behandeld te worden. Ismaïli's kunnen verward worden met alawieten en om die reden ook een risico lopen. Bij de herovering van Oost-Ghouta heeft *Jaish al-Islam* als onderdeel van de overeenkomst met de autoriteiten ook hun alawitische gevangenen vrijgelaten.¹¹⁸

Human Rights Watch rapporteerde dat *Hay'at Tahrir al-Sham* in maart 2017 een bomaanslag pleegde bij een sjiitisch pelgrimsoord ten zuiden van Damascus.¹¹⁹

(Vermeende) politieke tegenstanders van de Syrische autoriteiten kunnen het slachtoffer worden van verdwijning, willekeurige arrestatie en detentie, marteling en andere mensenrechtenschendingen. Dit geldt eveneens voor alawitische activisten die tegenstanders van Assad zijn. Ook politieke tegenstanders van de Koerdische politieke partij PYD kunnen in Koerdisch gebied te maken krijgen met arrestaties en detentie, zonder dat de familie van hun verblijfplaats op de hoogte wordt gesteld.¹²⁰

Gedwongen ontheemding om de demografische samenstelling van een gebied te veranderen, lijkt door verschillende partijen toegepast te worden. Door deze tactiek ontstaan er meer homogene gebieden in het etnisch en religieus diverse Syrië. De gedwongen evacuatie van burgers, strijders en hun familieleden uit door de autoriteiten heroverde gebieden worden veelal als demografische manipulatie gezien. Met name soennitische Arabieren worden zo richting de provincies Idlib en Aleppo in het noorden en in mindere mate richting het zuiden verplaatst.¹²¹

Ook over *Hay'at Tahrir al-Sham* (HTS) wordt wel gemeld dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan gedwongen ontheemding op basis van sektarische identiteit.¹²²

De Koerden zouden Arabische families gedwongen en bewust verplaatst hebben bij heroveringen van overwegend Arabische steden als Raqqa. De ontheemden Arabieren werden onderworpen aan een veiligheidscontrole en kwamen in opvangkampen terecht waar hun bewegingsvrijheid ernstig werd ingeperkt.¹²³

Vrouwen zijn, zoals veelal in conflictsituaties, kwetsbaar en lopen een groot risico het slachtoffer van seksueel geweld te worden. Dit treft zowel ontheemde vrouwen als vrouwen in gastgemeenschappen waarbinnen ontheemden worden opgevangen. Ook mannen en jongens kunnen het slachtoffer worden van seksueel geweld.¹²⁴

¹¹⁸ Vertrouwelijke bron, 12 april 2018; vertrouwelijke bron, 13 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

¹¹⁹ Human Rights Watch, *World Report Syria*, januari 2018.

¹²⁰ US DoS, Syria 2017 Human rights report; Human Rights Watch, *World Report Syria*, januari 2018; vertrouwelijke bron, 13 april 2018.

¹²¹ Vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

¹²² United States Department of State, *Country reports on Human Rights Practices for 2017: Syria 2017 Human rights report*; UN Independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, *Detention in the Syrian Arab Republic: A way forward*, 8 maart 2018.

¹²³ US DoS, Syria 2017 Human rights report; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

¹²⁴ UNGA Human rights council, "I lost my dignity": *Sexual and gender-based violence in the Syrian Arab Republic*, 8 maart 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

1.4 Mensenrechtenschendingen

Veel partijen in het gewapende conflict maken zich schuldig aan mensenrechtenschendingen.¹²⁵

Aangaande de Syrische autoriteiten worden systematische mensenrechtenschendingen gerapporteerd. Het betreft hier onder andere willekeurige en onwettige arrestatie en detentie, buitengerechtelijke executies, marteling, seksueel geweld en massale verdwijningen van personen. Er is bij de autoriteiten sprake van een diepgewortelde praktijk van straffeloosheid. In het meer dan zeven jaar durende gewapende conflict in Syrië zouden de autoriteiten zich ook schuldig gemaakt hebben aan oorlogsmisdaden en schendingen van het humanitair oorlogsrecht¹²⁶, zoals het gebruik van chemische wapens, het uithongeren en gedwongen verplaatsen van burgerbevolking en het gebruik van kindsoldaten.¹²⁷

Militaire troepen van de Syrische autoriteiten en pro-regeringstroepen hebben zich bij de herovering van Aleppo eind 2016 schuldig gemaakt aan executies als vergeldingsmaatregel. Hierbij zouden soldaten zelfs hun eigen familieleden hebben gedood die de oppositie gesteund hadden.¹²⁸ Bij de herovering van Oost-Ghouta begin 2018 waren er ook berichten dat (pro-)regeringstroepen zich schuldig hebben gemaakt aan buitengerechtelijke executies. Deze berichten kunnen niet onafhankelijk worden geverifieerd.¹²⁹

Ook aan de autoriteiten gelieerde militias en paramilitaire groepen pleegden regelmatig mensenrechtenschendingen. Het betrof onder meer het aanrichten van bloedbaden, ontvoering van burgers, willekeurige detentie en verkrachting als oorlogswapen.¹³⁰

ISIS maakte zich in gebieden onder haar controle schuldig aan massale mensenrechtenschendingen. Naast buitengerechtelijke executies en het stelselmatig vervolgen van andersgelovigen, was er sprake van systematische verkrachting, gedwongen huwelijken en het houden van seksslavinnen.¹³¹

Hay'at Tahrir al-Sham maakt zich schuldig aan verschillende mensenrechtenschendingen, waaronder bomaanslagen, ontvoeringen, onwettige detentie en marteling.¹³²

¹²⁵ Bronnen spreken vaak in algemene of generaliserende termen, waardoor betreffende partijen niet altijd expliciet bij naam worden genoemd.

¹²⁶ Humanitair oorlogsrecht, ook wel aangeduid als internationaal humanitair recht, is een verzameling van regels die de schadelijke gevolgen van gewapende conflicten probeert te beperken. Een belangrijke afspraak binnen het humanitair oorlogsrecht is het beschermen van mensen die niet (langer) deelnemen aan de strijd. <https://www.rodekruis.nl/over-ons/humanitair-oorlogsrecht/> geraadpleegd 26 juni 2018.

¹²⁷ Amnesty International, *Syria: secret campaign of mass hangings and extermination at Saydnaya prison*, 7 februari 2017; US DoS, *Syria 2017 Human rights report*; Human Rights Watch, *World Report Syria*, januari 2018; Syrian Network for Human Rights, *A total of 217,764 civilians killed, including 27,296 children, 93% of them killed at the hands of the Syrian-Russian alliance*, 14 maart 2018. Het *Syrian Network for Human Rights* hanteert een brede interpretatie van het begrip 'extrajudicial killings'. In een conflictsituatie is de scheidslijn tussen schendingen van mensenrechten en schendingen van het internationaal humanitair recht fluide.

¹²⁸ UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2 februari 2017.

¹²⁹ Vertrouwelijke bron, 13 april 2018.

¹³⁰ US DoS, *Syria 2017 Human rights report*; Syrian Network for Human Rights, *A total of 217,764 civilians killed, including 27,296 children, 93% of them killed at the hands of the Syrian-Russian alliance*, 14 maart 2018.

¹³¹ US DoS, *Syria 2017 Human rights report*.

¹³² US DoS, *Syria 2017 Human rights report*; Human Rights Watch, *World Report Syria*, januari 2018.

Er zou zich in 2017 voor zover bekend één incident hebben voorgedaan waarbij SDF-troepen een persoon buitengerechtelijk hebben geëxecuteerd op verdenking van banden met ISIS. Ook zijn er berichten dat de SDF personen vast houdt zonder proces en dat het voorkomt dat zij in detentiecentra personen martelen.¹³³

Verschillende gewapende oppositiegroepen maakten in hun strijd – tegen de autoriteiten, maar ook onderling – burgerslachtoffers door willekeurige beschietingen, waarbij geen rekening werd gehouden met mogelijke burgerslachtoffers.¹³⁴

1.5 Gevolgen van het conflict voor de humanitaire situatie

De gevolgen van het meer dan zeven jaar durende conflict zijn verstrekkend en merkbaar in de hele Syrische samenleving. Volgens de Verenigde Naties zijn meer dan dertien miljoen Syriërs hulpbehoevend. Dit betreft zowel ontheemden als personen die in hun eigen woonplaats verblijven. Families hebben vaak te maken met een breed spectrum aan problemen die ontstaan of verergerd zijn door het conflict.¹³⁵ Hierna worden enkele van deze kwesties apart besproken.¹³⁶

Documenten

Het gebrek aan identiteitsdocumenten, eigendomsbewijzen of documenten van levensgebeurtenissen¹³⁷ is wijdverbreid. Dit gebrek kan ontstaan door verlies of vernieling van documenten, doordat documenten ingenomen worden bij controleposten of doordat er geen mogelijkheid is het document aan te vragen of te laten vervangen. Ontheemden die in oppositiegebied verblijven, zijn niet altijd in staat om identiteitsdocumenten in persoon aan te vragen in hun oorspronkelijke woonplaats, omdat zij de controleposten zonder identiteitsdocument niet kunnen passeren of uit angst voor de autoriteiten.¹³⁸ Er zijn mensen die documenten via een gemachtigde aanvragen. Dit kan een familielid zijn dat naar regeringsgebied reist of daar woont of via een advocaat. Een bron merkte op dat hoewel documenten die zijn verkregen via een gemachtigde de juiste personalia bevatten de documenten vaak niet zijn afgegeven door de daartoe bevoegde autoriteiten.¹³⁹

Kinderen zonder geboorteakte en van wie niet aangetoond kan worden wie de vader is¹⁴⁰, lopen het risico stateloos te worden, omdat de Syrische nationaliteit in principe alleen via de Syrische vader wordt doorgegeven. Bij uitzondering¹⁴¹ kan een Syrische moeder haar nationaliteit doorgeven, als het kind in Syrië is geboren, maar de wettige familieband met de vader niet is vastgesteld.¹⁴²

¹³³ US DoS, *Syria 2017 Human rights report* ; Human Rights Watch, *World Report Syria*, januari 2018.

¹³⁴ Human Rights Watch, *World Report Syria*, januari 2018.

¹³⁵ Zoals gebrek aan documenten (identiteit, levensgebeurtenissen, eigendomsbewijzen etc), onderdak, kinderarbeid, achtergebleven explosieven, seksueel geweld, toegang tot diensten waaronder gezondheidszorg en onderwijs.

¹³⁶ Protection Sector, *Whole of Syria. 2018 protection needs overview v2*, oktober 2017 (v2 november 2017). De bron geeft een overzicht op basis van onderzoek van welke documenten in welke provincies ontbreken.

¹³⁷ Geboorte, overlijden, huwelijk, echtscheiding en dergelijke.

¹³⁸ UNHCR en NRC, *Housing, land and property. Displacement, housing, land and property and access to civil documentation in the north west of the Syrian Arab Republic*, juli 2017; Protection Sector, *Whole of Syria. 2018 protection needs overview v2*, oktober 2017 (v2 november 2017); Norwegian Refugee Council en anderen, *Dangerous ground. Syria's refugees face an uncertain future*, februari 2018.

¹³⁹ Vertrouwelijke bron, 15 april 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

¹⁴⁰ Te denken valt aan mannen die (als strijder of burger) zijn omgekomen in oppositiegebied of buitenlandse ISIS-strijders die getrouwd zijn/waren met Syrische vrouwen.

¹⁴¹ Een onderzoek uit 2016 stelt dat geen gevallen bekend zijn van zaken waarin dit daadwerkelijk toegepast is. Institute on Statelessness and inclusion en Norwegian Refugee Council, *Understanding statelessness in the Syria refugee context*, 2016 (<http://www.syrianationality.org/pdf/report.pdf>)

¹⁴² Oxford Human Rights Hub, *Statelessness and the Syrian conflict*, 21 juni 2017; Norwegian Refugee Council en anderen, *Dangerous ground. Syria's refugees face an uncertain future*, februari 2018; Syrische

De aanwezigheid en accuraatheid van eigendomsbewijzen van onroerend goed was voor het begin van het conflict al problematisch. Huizen of land worden van generatie op generatie doorgegeven zonder het eigendom over te laten schrijven, waardoor het nog altijd op de naam staat van een voorvader. Wegens overvloedige illegale bebouwing ontbreekt het de eigenaren vaak aan officiële registratie in het kadaster. Doorgaans beschikken de eigenaren wel over een notariële akte waarin hun eigendom is vastgelegd, maar zijn zij niet bij de autoriteiten geregistreerd als eigenaar.¹⁴³ Begin april 2018 is een nieuwe wet (wet 10) afgekondigd dat illegale bebouwing moet reguleren. Critici zien het echter als een poging van de autoriteiten om terugkeer voor ontheemden en vluchtelingen praktisch onmogelijk te maken. Er is nog veel onduidelijk over de toepassing van de wet, maar burgers zouden binnen een bepaalde periode moeten aantonen dat zij eigenaar zijn van een bepaalde woonruimte of stuk land. Voor ontheemden die in oppositiegebied verblijven of voor vluchtelingen in het buitenland kunnen er allerlei beperkingen zijn waardoor zij niet aan deze vereiste kunnen voldoen, zoals het ontbreken van identiteitsdocumenten of eigendomsbewijzen en de angst in contact te treden met de autoriteiten vanwege het risico op arrestatie of directe inlijving voor de dienstplicht. Door zich niet tijdig te melden, lopen zij het risico hun woning of land te verliezen.¹⁴⁴

Voedsel

Miljoenen Syriërs in alle veertien provincies van het land zijn afhankelijk van voedselhulp. Verschillende organisaties leveren deze hulp. Met name in belegerde of moeilijk te bereiken gebieden worden voedselkonvoeien door de Syrische autoriteiten als politiek drukmiddel gebruikt. Dit staat tijdelijke en continue levering regelmatig in de weg. Bij de herovering van belegerde gebieden door de Syrische autoriteiten leek sprake te zijn van het gebruik van uithongering als oorlogstactiek.¹⁴⁵

Onder andere in Oost-Ghouta, dat van 2013 tot april 2018 belegerd was, leed de bevolking onder ernstige tekorten van primaire levensbehoeften zoals voedsel¹⁴⁶, brandstof en medische hulp. Onder meer door geweldsuitbarstingen was het gebied soms maanden verstoken van hulp door internationale konvoeien.¹⁴⁷

Gezondheidszorg

Na jaren van conflict is de Syrische gezondheidszorg ernstig achteruit gegaan. Door bombardementen werden ziekenhuizen en andere medische faciliteiten beschadigd waardoor ze geheel of gedeeltelijk buiten gebruik raakten. In 2017 zijn volgens de VN 112 aanvallen uitgevoerd op medische centra waarbij 73 personen om het leven zijn gekomen. Op 16 mei 2018 meldde de VN dat in 2018 al 92 aanvallen op medische centra waren uitgevoerd met 89 doden tot gevolg.

Nationaliteitswetgeving (Decreet 276 van 1969) <http://www.refworld.org/pdfid/4d81e7b12.pdf> ; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

¹⁴³ Vertrouwelijke bron, 17 april 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

¹⁴⁴ Syria Comment, *Creating a new Syria. Property dispossession and regime survival*, 15 april 2018 (<https://www.joshualandis.com/blog/creating-a-new-syria-property-dispossession-and-regime-survival-by-erwin-van-veen/> geraadpleegd 3 mei 2018); Middle East Eye, *Syria extends window for displaced to prove land ownership*, 2 juni 2018; vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

¹⁴⁵ World Food Programme, *WFP Syria. Situation report #10*, oktober 2017; PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Eighth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. August – October 2017*; UN, *Report of the SG on ISC*, 20 februari 2018; Chatham House, *Attacks on healthcare in Syria look like a bloody strategy of forced displacement*, 23 februari 2018; World Food Programme, *Emergency Dashboard*, april 2018.

¹⁴⁶ Er was in absolute zin geen sprake van voedseltekort in Oost-Ghouta. Via smokkel en door lokale landbouw was er wel voedsel beschikbaar in het gebied. De extreem hoge prijzen van levensmiddelen en de beperkte financiële middelen van veel gezinnen veroorzaakten echter voor velen een voedseltekort. Vertrouwelijke bron, 13 april 2018.

¹⁴⁷ ANP, *VN-hulpkonvooi eindelijk naar Ghouta in Syrië*, 14 februari 2018; BBC News, *Rare aid delivery reaches Syrian enclave*, 14 februari 2018.

Dit betekent dat in vier maanden tijd in 2018 meer mensen zijn omgekomen bij aanvallen op medische centra dan in heel 2017. Met name in Idlib en Oost-Ghouta werden medische centra getroffen door aanvallen door de Syrische autoriteiten. Daarnaast ontstond er een tekort aan medisch personeel, doordat medici vluchtten of omkwamen door geweld. Ook medische materialen en medicijnen waren onvoldoende beschikbaar, met name in gebieden die belegerd zijn. Dit had tot gevolg dat veel kinderen niet gevaccineerd zijn.¹⁴⁸

Onderwijs

Het conflict heeft een grote impact op het percentage schoolgaande kinderen. Doordat veel kinderen ontheemd zijn en een kwart van de scholen niet in gebruik is,¹⁴⁹ kunnen veel kinderen geen basis- of voortgezet onderwijs volgen.¹⁵⁰

In bepaalde oppositiegebieden wordt op scholen het officiële Syrische curriculum gevolgd. De leraren ontvangen, doorgaans ook in oppositiegebied, hun salaris van de Syrische overheid. Echter, in gebieden waar een ander curriculum gebruikt wordt, lopen de kinderen het risico achterstand op te lopen omdat het gevolgde onderwijs en de eventueel hiervoor verkregen certificaten of diploma's niet door de Syrische autoriteiten worden erkend.¹⁵¹

Criminaliteit

Bronnen meldden een ernstige mate van criminaliteit in Syrië. Het is niet bekend hoe dit in verhouding staat tot de mate van criminaliteit voorafgaand aan het conflict. Factoren die in Syrië bijdragen aan een toename van gewelddadige criminaliteit zijn onder andere de aanwezigheid van gewapende groepen, het wegvallen van een gezaghebbende autoriteit, wetteloosheid, extreme werkloosheid en een afname van de sociale cohesie door de concentratie van ontheemden in bepaalde gebieden. Met name in oppositiegebieden in Zuid-Syrië en Idlib wordt gerapporteerd over ontvoeringen, verdwijningen, afrekeningen en het leegroven of platbranden van huizen of bedrijven. Motieven zouden zowel wraak als politieke tegenstellingen of economische belangen zijn.¹⁵²

¹⁴⁸ European Heart Journal, *Syria's healthcare system in ruins after five years of fighting*, 14 mei 2016; Union of medical care and relief organizations (UOSSM), *Hospitals attacked during holiday season, 11 attacks in wave of violence*, 3 januari 2018; Trouw, *VN hekelen luchtaanvallen op ziekenhuizen in Syrië*, 31 januari 2018; UN, *Report of the SG on ISC*, 20 februari 2018; UN, *Daily press briefing by the office of the spokesperson for the secretary-general*, 16 mei 2018; vertrouwelijke bron, 28 maart 2018.

¹⁴⁹ Scholen zijn verwoest, er is geen onderwijzend personeel of de scholen worden gebruikt als opvanglocatie voor ontheemden.

¹⁵⁰ Unicef, *Syrian Arab Republic*, <https://www.unicef.org/appeals/syria.html> (laatste update 3 januari 2018, geraadpleegd 2 juni 2018).

¹⁵¹ Vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

¹⁵² De Correspondent, *Het conflict in Syrië is hopeloos complex. Deze inzichten helpen je verder*, 28 februari 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

2 Koerdisch gebied

2.1 Bestuur

De Democratische Federatie van Noord-Syrië omvat in theorie drie zelfverklaarde kantons: Jazira (dit komt overeen met de provincie Hasaka), Kobani en Afrin (een district in de provincie Aleppo). Met het verlies van Afrin – in maart 2018 – omvat de federatie enkel nog Kobani en Jazira. De federatie wordt bestuurd door de Syrisch-Koerdische Democratische Eenheidspartij (*Partiya Yekîtiya Demokrat*, PYD). Aanhangers van de PYD noemen de federatie *Rojava*. De oppositie heeft zich met name verenigd in de *Kurdish National Council*.¹⁵³

Waar in dit ambtsbericht gesproken wordt over Koerdisch gebied, wordt alleen het gebied van de federatie bedoeld. In dit hoofdstuk worden daarnaast ook enkele alinea's gewijd aan de situatie in (Arabische) gebieden onder controle van de *Syrian Democratic Forces*, een strijdkracht onder Koerdische leiding.

De Koerden hebben, middels de strijdgroepen YPG of SDF, de controle over een gebied dat groter is dan de federatie. In het noordoosten van Syrië hebben zij ongeveer een kwart van het Syrische grondgebied in handen. Het gebied omvat de provincie Hasaka, het deel van de provincie Aleppo rond Manbij en Kobani, het gebied rond Tel Rifaat en na verovering van gebied op ISIS in 2017 het grootste deel van de provincie Raqqa en het deel van de provincie Deir al-Zor ten noordoosten van de Eufraat. In maart 2018 zijn de Koerden hun controle over het district Afrin (provincie Aleppo) kwijtgeraakt. Dit gebied is nu in handen van het Turkse leger en facties gelieerd aan het Vrije Syrische Leger. In april 2018 zijn in het district enkele lokale raden gevormd. Personen met banden met de PYD zijn uitgesloten van deelname in het lokale bestuur. Het is onbekend hoe transparant en integer het proces rond de aanstelling van het bestuur verlopen is.¹⁵⁴

In het Koerdische gebied is sinds januari 2014 een Koerdische interim-administratie met eigen ministeries, wetten, rechtbanken en een politiemacht annex veiligheidsdienst (*Asayish*).¹⁵⁵

De delen van de provincies Raqqa en Deir al-Zor maken geen deel uit van de federatie. Raqqa wordt sinds de herovering op ISIS in oktober 2017 bestuurd door de *Raqqa Civil Council* (RCC). In maart 2018 werd de oprichter van de RCC vermoord. In 2018 werden ten minste drie personen met een publieke functie in Raqqa vermoord, onder wie een Koerd en een Arabier. Het is onbekend wie de daders zijn of in welke hoek deze gezocht moeten worden. Naar verluidt zijn deze moorden het gevolg van toenemende Koerdisch-Arabische spanningen.¹⁵⁶

¹⁵³ Chatham House, *Governing Rojava: Layers of legitimacy in Syria*, december 2016; IRIN News, *The Kurdish struggle in northern Syria*, 15 oktober 2017; vertrouwelijke bron, 28 mei 2018.

¹⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 9 januari 2017; vertrouwelijke bron, 22 maart 2018; vertrouwelijke bron, 28 mei 2018.

¹⁵⁵ Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2015.

¹⁵⁶ Chatham house, *Is the Raqqa Civilian Council fit for purpose?*, oktober 2017; Syria:direct, *Leading Raqqa official dies amidst string of assassinations targeting members of Syria's Kurdish-led government*, 2 mei 2018; vertrouwelijke bron, 22 maart 2018.

2.2 Veiligheidssituatie

In 2017 is het gebied dat onder controle staat van de Koerden uitgebreid door verovering op ISIS in de provincies Raqqa en Deir al-Zor. Deze strijd ging met veel geweld en burgerslachtoffers gepaard. Ook na de strijd kwamen burgers om het leven, namelijk door, grotendeels opzettelijk, achtergelaten explosieven. Hoewel ISIS in dit gebied geen steden meer in handen heeft, wordt er nog altijd strijd geleverd tegen ISIS. Dit vindt met name plaats in het grensgebied met Irak in de provincie Deir al-Zor. De *Syrian Democratic Forces* (SDF) worden daarin bijgestaan door de internationale coalitie tegen ISIS middels luchtaanvallen op ISIS-doelen. Daarnaast is in de provincie Deir al-Zor een voortdurende strijd op kleine schaal tussen de SDF en Syrische regeringstroepen en hun bondgenoten. Hierbij worden dorpen over en weer veroverd en heroverd. In maart 2018 is het district Afrin door troepen gelieerd aan het Vrije Syrische Leger en het Turkse leger op de Koerden veroverd. De strijd had bijna twee maanden geduurd en veroorzaakte naast burgerslachtoffers ook grote stromen ontheemden. Vanaf mei 2018 keerden duizenden ontheemden terug naar Afrin.¹⁵⁷

In januari 2015 is Kobani op ISIS heroverd. Door de luchtaanvallen en beschietingen was de stad zwaar beschadigd. De wederopbouw komt geleidelijk op gang. Begin mei 2018 zou ten westen van de stad Kobani gedurende enkele uren een gewapend confrontatie geweest zijn tussen Turkse en Koerdische troepen. Voor zover bekend zijn hierbij geen burgerslachtoffers gevallen.¹⁵⁸

In mei 2018 werden luchtaanvallen uitgevoerd op ISIS-doelen in het zuiden van de provincie Hasaka. Bij ten minste één van deze aanvallen zouden burgers om het leven gekomen zijn.¹⁵⁹ Afgezien van Iraakse en coalitieluchtaanvallen op ISIS vonden er in de provincies Hasaka en Deir al-Zor in het Koerdisch gebied geen Syrische luchtaanvallen plaats. Dit in tegenstelling tot de gebieden die onder controle staan van andere oppositiegroepen, zoals in Idlib en Zuid-Syrië, waar de Syrische en Russische luchtmacht wel regelmatig luchtaanvallen uitvoert.¹⁶⁰

Er zijn geen berichten dat Koerden uit andere delen van het land, zoals Damascus en de stad Aleppo, om veiligheidsredenen verhuizen naar het door de Koerden gecontroleerde gebied, of de federatie in het bijzonder. Honderdduizenden, voornamelijk Arabische, inwoners uit de provincie Raqqa raakten ontheemd en kwamen terecht in gebied dat in handen was van de Koerden. Ook ongeveer tweeduizend ontheemden uit Afrin gingen via noord-Aleppo naar Manbij en de provincie Hasaka.¹⁶¹

Eén bron meldt dat met name jonge mannen en hoogopgeleiden naar het buitenland vertrekken vanwege de dienstplicht en de slechte economische situatie in het gebied.¹⁶² Een andere bron meldt dat politieke opposanten die tegen de PYD zijn, veelal noordoost-Syrië hebben verlaten naar de Koerdische Autonome Regio in Irak of zijn (via Irak of Turkije) verder gereisd naar Europa.

¹⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 28 mei 2018. Zie paragraaf 1.2.6.2 van dit ambtsbericht.

¹⁵⁸ Reuters, *Syrian town struggles to cope alone after key victory over Islamic State*, 15 oktober 2017; vertrouwelijke bron, 3 mei 2018

¹⁵⁹ Syrian Network for Human Rights, *International coalition forces committed a massacre in al Qasr village in Hasaka suburbs, on May 1*, 1 mei 2018. Zie paragraaf 1.2.5.1 van dit ambtsbericht.

¹⁶⁰ The Institute for the Study of War, *Syria situation report*, 21 februari – 6 maart 2018; vertrouwelijke bron, 9 januari 2017; vertrouwelijke bron, 26 maart 2018.

¹⁶¹ IRIN News, *The Kurdish struggle in northern Syria*, 15 oktober 2017; The Washington Institute for Near East policy: Fabrice Balanche, *Sectarianism in Syria's Civil War*, 2018; OCHA, *Syrian Arab Republic: Afrin crisis. Situation report no. 1*, 5 april 2018.

¹⁶² IRIN News, *The Kurdish struggle in northern Syria*, 15 oktober 2017.

Zij die nog wel in noordoost-Syrië verblijven, zijn niet expliciet anti-PYD, maar uitten hun onvrede met bepaalde procedures middels demonstraties. De PYD treedt doorgaans hard op tegen politieke oppositievoerders door hen te arresteren en maandenlang vast te houden.¹⁶³

Positie niet-Koerden

De laatste volkstelling over de bevolkingssamenstelling van Syrië dateert van 2004. In het gebied van de federatie wonen overwegend Koerden. In de steden Manbij en al-Shadadi (provincie Hasaka) is de meerderheid van de bevolking echter Arabisch. Ook wonen van oudsher etnische en religieuze minderheden in het gebied, zoals christenen en Turkmene. In de op ISIS heroverde delen van de provincies Raqqa en Deir al-Zor, dat niet tot de federatie behoort, is ook de meerderheid van de bevolking Arabisch.¹⁶⁴

Meerdere bronnen melden geen systematische discriminatie van niet-Koerden op basis van etniciteit of religie in de federatie.¹⁶⁵ Er zijn wel berichten dat Arabieren uit gebied dat de SDF op ISIS heeft veroverd massaal en gedwongen verplaatst zijn en in kampen werden gehuisvest, waardoor hun bewegingsvrijheid ernstig beperkt werd.¹⁶⁶

2.3 Dienstplicht in de Democratische Federatie van Noord-Syrië

Sinds juli 2014 geldt er in de Democratische Federatie van Noord-Syrië een dienstplicht¹⁶⁷ voor alle mannen tussen de achttien en de dertig jaar woonachtig in dit gebied. Waar de dienstplicht voorheen zes maanden was, varieert deze vanwege veiligheidsontwikkelingen in het gebied inmiddels¹⁶⁸ tussen de negen en twaalf maanden. De dienstplichtigen dienen bij de YPG (*Yekîneyên Parastîna Gel*), de gewapende afdeling van de PYD. Deze zogenaamde bevolkingsbeschermingseenheden zorgen voor de bescherming van de buitengrenzen en bestrijden ISIS.¹⁶⁹

In theorie is een enige zoon vrijgesteld van dienstplicht. Daarnaast geldt in het geval een gezin meerdere zonen heeft dat zij niet gelijktijdig hoeven te dienen. Studenten kunnen hun dienstplicht uitstellen of verspreid over twee jaar vervullen. Het is onbekend onder welke voorwaarden het mogelijk is om de dienstplicht af te kopen.¹⁷⁰

De YPG is een belangrijke component van de *Syrian Democratic Forces* (SDF), een lokale strijdkracht bestaande uit Koerden, Arabieren en minderheden, gesteund door de VS. In november 2017 had de SDF aangekondigd dat er dienstplicht bij het zelfverdedigingsleger voor de duur van negen maanden zou worden ingevoerd voor de mannelijke inwoners, van elke etniciteit, in het gebied onder Koerdisch bestuur in Manbij en Tabqa (provincie Aleppo). Op verschillende plaatsen in de provincie Aleppo kwamen de lokale stammen in opstand tegen dit besluit.

¹⁶³ Vertrouwelijke bron, 7 mei 2018.

¹⁶⁴ The Washington Institute for Near East policy: Fabrice Balanche, *Sectarianism in Syria's Civil War*, 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

¹⁶⁵ IRIN News, *The Kurdish struggle in northern Syria*, 15 oktober 2017; US DoS, *Syria 2017 Human rights report*; vertrouwelijke bron, 11 april 2018

¹⁶⁶ Zie paragraaf 1.3.

¹⁶⁷ In Engelstalige bronnen aangeduid met de term *mandatory self-defence duty*.

¹⁶⁸ Het is onbekend sinds wanneer de termijn voor dienstplicht verlengd is.

¹⁶⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht dienstplicht in Syrië*, 23 december 2016; Syria: *direct, Tribal leaders halt conscription policy by Kurdish-led forces in Manbij, Tabqa*, 8 november 2017; vertrouwelijke bron, 7 mei 2018.

¹⁷⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht dienstplicht in Syrië*, 23 december 2016.

Met name Arabische mannen waren bang dat ze hierdoor tegen familieleden zouden komen te strijden die zich hadden aangesloten bij de Arabische oppositiegroepen van het Vrije Syrische Leger. De SDF heeft vervolgens het invoeren van de dienstplicht uitgesteld en de burgers opgeroepen zich vrijwillig bij hen aan te sluiten.¹⁷¹

Bij verschillende pogingen van de PYD om in heroverd gebied dat tot de federatie behoort een dienstplicht in te voeren, kwam de lokale bevolking hiertegen in opstand. Kobani (ook wel Ain al-Arab genoemd) is onderdeel van de federatie, maar stond ten tijde van de invoering van de dienstplicht in de federatie onder de controle van ISIS. Na de herovering van dit gebied op ISIS in juni 2015 werden ook daar vanaf zomer 2016 mannen gerekruteerd om hun dienstplicht te vervullen. Dit leidde tot weerstand bij de bevolking. Van februari tot april 2017 zou er geen rekrutering hebben plaatsgevonden. Het is onbekend hoe strikt de dienstplicht sindsdien uitgevoerd wordt.¹⁷²

Voor wat betreft gedwongen rekrutering en het rekruteren van kinderen wordt verwezen naar paragraaf 3.2 van dit ambtsbericht.

¹⁷¹ Syria: direct, *Tribal leaders halt conscription policy by Kurdish-led forces in Manbij, Tabqa*, 8 november 2017; Al-Monitor, *Manbij residents face off against SDF over conscription policy*, 24 november 2017.

¹⁷² The Syrian Voice, *Kurdish Self-Administration enforces draft, turning Kobane into "ghost town"*, 26 april 2017; IRIN News, *The Kurdish struggle in northern Syria*, 15 oktober 2017.

3 Militaire aspecten

3.1 Militaire dienstplicht¹⁷³

In Syrië geldt een militaire dienstplicht voor mannen vanaf 18 jaar tot 42 jaar. Zoals in paragraaf 2.3 beschreven hanteert het Koerdisch zelfbestuur sinds 2014 in het gebied van de federatie een eigen dienstplicht in hun lokale strijdkrachten. In deze paragraaf wordt de situatie beschreven in gebied onder controle van de Syrische autoriteiten.

De dienstplicht geldt voor alle mannen ongeacht herkomst, afkomst of religie. Vanwege het aanhoudende gewapende conflict worden de voorwaarden en bepalingen van de dienstplicht niet strikt nageleefd. Zo zijn verschillende uitstel mogelijkheden niet of beperkt in te roepen, zoals op basis van studie of medische omstandigheden. In theorie is het mogelijk de dienstplicht af te kopen. Ook de termijn dat een rekrut moet dienen, zou vaak een open eind hebben. Naast dienstplichtigen worden reservisten opgeroepen (of gedwongen gerekruteerd). Berichten over de maximum leeftijd voor reservisten variëren van vijftig jaar tot meer dan zestig jaar. Het aantal reservisten van 42 jaar of ouder zou echter beperkt zijn.¹⁷⁴

Er vond rekrutering plaats van mannen uit oppositiegebieden die door de Syrische autoriteiten werden heroverd. Bij de herovering van Oost-Aleppo en Oost-Ghouta trokken ook veel burgers richting gebied dat in handen was van de autoriteiten. Bij aankomst in opvangcentra in regeringsgebied werden mannen vrijwel direct of na een collectief bedongen wachtperiode van een half jaar in het leger ingelijfd. De strijders die een overeenkomst hadden gesloten met de Syrische autoriteiten vertrokken naar oppositiegebied en werden niet ingelijfd.¹⁷⁵

Daarnaast kwam het voor dat mannen bij controleposten van overheidstroepen opgepakt werden om hun dienstplicht te vervullen. Het is onbekend op welke schaal dit plaatsvond.¹⁷⁶

Bronnen meldden dat invloedrijke, rijke en/of aan de Syrische autoriteiten gelieerde families mogelijkheden hebben om hun zoons uit de dienstplicht te houden of te laten dienen op een post met weinig risico, bijvoorbeeld het bewaken van een overheidsgebouw in Damascus.

¹⁷³ Voor een uitgebreid overzicht wordt verwezen naar het Thematisch ambtsbericht Dienstplicht in Syrië van december 2016.

¹⁷⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht dienstplicht in Syrië*, 23 december 2016; Danish Refugee Council en Danish Immigration Service, *Syria. Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria*, augustus 2017; Syria: direct, *Syrian public sector employees fired in latest government conscription effort*, 7 december 2017; vertrouwelijke bron, 22 februari 2018.

¹⁷⁵ UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2 februari 2017; Danish Refugee Council en Danish Immigration Service, *Syria. Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria*, augustus 2017; The Washington Post, *Syrian rebels agree to evacuation from desperately besieged enclave*, 23 maart 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

¹⁷⁶ PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Ninth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. November 2017 – January 2018*.

Een bron stelde dat er onofficiële afspraken zijn met de druzen-gemeenschap dat hun dienstplichtigen in hun herkomstgebied – doorgaans Al-Suweida – mogen dienen. Omdat gedetailleerde informatie hierover ontbreekt, kan niet vermeld worden wat de – ongeschreven – afspraken precies omvatten. Een andere bron meldde dat de druzen niet (meer)¹⁷⁷ actief betrokken zijn bij het conflict.¹⁷⁸

3.2 Gedwongen rekrutering en rekrutering van kinderen

*Gedwongen rekrutering*¹⁷⁹

De door Iran geleide militias maken gebruik van buitenlandse manschappen. De rekrutering vindt buiten Syrië plaats en wordt daarom niet in dit ambtsbericht beschreven.

De oppositiegroepen en de Koerdische strijdgroepen rekruteren strijders voornamelijk op vrijwillige basis. Het is onbekend in hoeverre oppositiegroepen gebruik maken van gedwongen rekrutering om hun manschappen aan te vullen. Vanwege het grote aantal oppositiegroepen dat in de loop der tijd verschillende allianties is aangegaan, is het niet mogelijk een algemeen beeld te geven van de werkwijze omtrent, al dan niet gedwongen, rekrutering. Naast dwang door de betreffende groep kan een burger vooral sociale of financiële druk ervaren om zich bij een gewapende groep aan te sluiten. Verschillende bronnen meldden dat veel Syriërs die zich aangesloten hebben bij ISIS dit niet op basis van een ideologisch standpunt deden, maar gedreven werden door de bijkomende voordelen, zoals een inkomen en toegang tot medische voorzieningen.¹⁸⁰

Van de *Syrian Democratic Forces* (SDF) en YPG is bekend dat zij, naast het systeem van dienstplicht in de Democratische Federatie van Noord-Syrië voor mannen tussen 18 en 30 jaar, gedwongen rekrutering toepasten om hun manschappen aan te vullen. Een toename in gedwongen rekrutering door de YPG/SDF werd waargenomen ten tijde van het Turkse offensief in het district Afrin. Elders kwam de bevolking in opstand tegen aankondigingen om de dienstplicht in te voeren in op ISIS heroverd Koerdisch gebied.¹⁸¹

Rekrutering van kinderen

Veel strijdende partijen in het conflict rekruteren in meer of mindere mate kinderen.¹⁸²

Zowel de officiële Syrische strijdkrachten (leger en *National Defence Forces*) als pro-regeringsmilitias rekruteren kinderen. Zo werden jongens van zestien of zeventien jaar opgepakt bij controleposten om ingelijfd te worden.¹⁸³

¹⁷⁷ In het begin van de revolutie waren zij wel betrokken bij demonstraties.

¹⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 17 april 2018; vertrouwelijke bron, 18 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

¹⁷⁹ Hoewel er dienstplichtigen zijn die tegen hun zin dienen, wordt dit niet beschouwd als gedwongen rekrutering, maar als gedwongen inlijving, nu de dienstplicht een wettelijk verankerde plicht is voor mannen in Syrië. Verwezen wordt naar paragraaf 3.1 van dit ambtsbericht.

¹⁸⁰ Danish Refugee Council en Danish Immigration Service, *Syria. Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria*, augustus 2017; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

¹⁸¹ PAX en The Syrian Institute, *Siege Watch. Eighth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. August – October 2017*; UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 1 februari 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

¹⁸² United Nations University, *Cradled by conflict*, februari 2018.

¹⁸³ Danish Refugee Council en Danish Immigration Service, *Syria. Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria*, augustus 2017; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017. UN Human Rights Council, *Annual report of*

Ook gewapende oppositiegroepen zoals *Ahrar al-Sham*, *Hay'at Tahrir al-Sham* en enkele aan de FSA gelieerde facties¹⁸⁴ rekruteren kinderen, onder wie kinderen jonger dan vijftien jaar. De kinderen werden ingezet bij ondersteunende taken, maar ook in gevechtsposities.¹⁸⁵ Hoewel het Vrije Syrische Leger (FSA) geen vaststaand geheel is, maar verschillende gelegenheidsallianties betreft die bestaan uit verschillende facties, is een aantal van deze facties tezamen na ISIS verantwoordelijk voor het grootste aantal geverifieerde rekruteringen van kinderen tussen 2011 en 2017. Daarvan vond ongeveer tweederde plaats in het noordwesten van Syrië. In 2017 nam het aantal kindrekruteringen door aan de FSA gelieerde facties af.¹⁸⁶

De Koerdische YPG en de veiligheidsdienst *Asayish* rekruteerde eveneens kinderen in gebieden waar zij de controle over hebben. In 2017 vervijfvoudigde het aantal geverifieerde gevallen van kindrekrutering. Hierdoor waren zij in 2017 verantwoordelijk voor het grootste aantal kindrekruteringen. Het betreft zowel jongens als meisjes en zowel Koerdische als Arabische kinderen. Kinderen werden door de YPG ingezet in zowel gewapende functies als voor ongewapende taken.¹⁸⁷

ISIS is, over het geheel van het conflict genomen, verantwoordelijk voor het grootste aantal rekruteringen van kinderen. Kinderen worden ingezet aan frontlinies en op plaatsen die het doelwit kunnen worden van luchtaanvallen. Er zijn gevallen waarin deze kindsoldaten tijdens de strijd om het leven gekomen zijn.¹⁸⁸

3.3 Commandostructuur van leger en milities

Het *Syrian Arab Army* (SAA) is het nationale leger van Syrië. Door de jarenlange strijd is de structuur en cohesie van het leger aangetast. Het leger is in omvang afgenomen. Hoewel de kwaliteit van de troepen laag is, zou er nog wel sprake zijn van discipline en verantwoording richting de directe commandant. Lokaal gelegerde groepen hebben meer zelfstandigheid gekregen, doordat de strijd op verschillende fronten plaatsvindt. De elitetroepen die direct onder het gezag van Maher Assad, de broer van de president, vallen, zijn de belangrijkste strijdkrachten voor de Syrische autoriteiten. Daaronder vallen ook de *special forces* zoals de *Tiger Forces* en *Hawk Forces*. Er zijn ontwikkelingen gaande om het nationale leger te versterken, onder meer door de verschillende pro-regeringsmilities in het leger onder te brengen.¹⁸⁹

the special representative of the secretary-general for children and armed conflict, 8 januari 2018; United Nations University, *Cradled by conflict*, februari 2018; vertrouwelijke bron, 16 april 2018.

¹⁸⁴ Er zijn tientallen verschillende groepen die zich (op enig moment) aan de FSA gelieerd hebben. Het is niet precies bekend welke van deze groepen wel of niet kinderen gerekruteerd hebben.

¹⁸⁵ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017; vertrouwelijke bron, 16 april 2018.

¹⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 16 april 2018.

¹⁸⁷ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017; vertrouwelijke bron, 16 april 2018.

¹⁸⁸ OCHA, *Syria crisis: North East Syria. Situation report no. 14 (1 – 15 August 2017)*; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017; vertrouwelijke bron, 16 april 2018.

¹⁸⁹ Danish Refugee Council en Danish Immigration Service, *Syria. Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria*, augustus 2017; vertrouwelijke bron, 1 december 2017; vertrouwelijke bron, 18 april 2018.

Er zijn verschillende milities die aan de kant van de Syrische autoriteiten strijden. Gelet op hun aantal en diversiteit is het niet mogelijk om een beschrijving te geven van de aansturing van de milities in het algemeen. Pro-regeringsmilities werken altijd, uitzonderingen kunnen niet uitgesloten worden, samen met het Syrische leger. Een aantal milities zijn Iraans en worden aangevoerd door commandanten van de Iraanse Revolutionaire Garde.¹⁹⁰

3.4 Functionering en aansturing YPG en SDF

De YPG (*Yekîneyên Parastina Gel*, YPG: *People's Protection Units*) is de gewapende tak van de Koerdische partij PYD. De vrouwelijke afdeling heet *Yekîneyên Parastina Jinê* (YPJ, *Women's Defense Units*). De YPG/YPJ fungeert als het leger van de Democratische Federatie van Noord-Syrië, het gebied waar de PYD de facto het bestuur over heeft. Naast het bewaken van de grenzen van dit gebied heeft de YPG ook een groot aandeel gehad in de strijd tegen ISIS. De YPG wordt ook wel een Koerdische militie genoemd. Het aantal strijders van de YPG en YPJ tezamen wordt geschat op tussen twintigduizend en dertigduizend personen.¹⁹¹

De *Syrian Democratic Forces* (SDF) is een strijdkracht die, met steun van de Verenigde Staten, tegen ISIS strijdt in het noordoosten van Syrië. De SDF is een alliantie opgebouwd uit verschillende bestaande strijdgroepen met diverse etnische en religieuze achtergronden. De effectieve leiding is in handen van de YPG-leden. De SDF kent geen traditionele legerstructuur, maar heeft wel een militaire hiërarchie van aansturing middels commandanten. Het totaal aantal strijders dat tot de SDF behoort, wordt in 2018 geschat op vijftigduizend manschappen.¹⁹²

3.5 Functionering en aansturing Vrije Syrische Leger

Het Vrije Syrische Leger (*Free Syrian Army*, FSA) is niet één samenhangende gewapende groep, zoals het woord leger veronderstelt, maar een samenwerkingsverband van verschillende gewapende seculiere of gematigd islamitische oppositiegroeperingen. De verschillende groepen worden ook wel aangeduid met de term brigade of bataljon, aansluitend bij de legerterminologie. In een poging om meer commandostructuur tussen de verschillende groepen aan te brengen, werd er in 2012 een militaire raad opgericht, welke echter in 2014 ontbonden is.¹⁹³

In het noorden zijn tientallen FSA-facties verenigd in een *National Army*, dat onder de *Syrian Interim Government* valt. In het zuiden van Syrië werken verschillende facties samen in een coalitie genaamd *Southern Front of the Free Syrian Army*.¹⁹⁴

¹⁹⁰ ACLED, *Pro-government militia autonomy on the battlefield in Syria*, 22 maart 2018. Zie ook paragraaf 3.6 van dit ambtsbericht.

¹⁹¹ Chatham House, *Governing Rojava: Layers of legitimacy in Syria*, december 2016; Global Security, *Kurdish People's Protection Unit YPG* <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/ypg.htm> (laatste update 18 januari 2018, geraadpleegd 5 juni 2018); Omran for strategic studies, *Military and security structures of the Autonomous Administration in Syria*, 23 januari 2018.

¹⁹² Omran for strategic studies, *Military and security structures of the Autonomous Administration in Syria*, 23 januari 2018; The New York Times, *Amid Turkish assault, Kurdish forces drawn away from U.S. fight with ISIS*, 28 februari 2018; vertrouwelijke bron, 18 april 2018.

¹⁹³ Stanford University, *Free Syrian Army*: <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/maps/view/syria> geraadpleegd 4 april 2018.

¹⁹⁴ Bellingcat, *Factions fighting in the Syrian Civil War*, 29 april 2017. De overzichten in de bron van de noordelijke en zuidelijke FSA-facties kunnen, gelet op de datum, achterhaald en niet langer accuraat zijn. Al-Monitor, *Syrian opposition forms force to hold its army accountable*, 22 maart 2018.

Verschillende strijdgroepen die (op enig moment) gelieerd waren aan de FSA in de provincie Idlib zouden zich hebben verenigd in een nieuw overkoepelend orgaan, genaamd *Jabhat al-Wataniya lil-Tahrir* (het Nationale Front voor Bevrijding). Verdere details over het doel hiervan en de gevolgen voor de aansturing ontbreken.¹⁹⁵

3.6 Buitenlandse troepen

In deze paragraaf worden de grootste en/of belangrijkste buitenlandse troepen beschreven die op enige manier betrokken zijn bij het conflict in Syrië.

Turkije

In 2016 zette Turkije met *Operation Euphrates Shield* het leger in. Deze operatie was gericht op het bestrijden van terrorisme aan de grens met Turkije. Dit hield, gezien hun standpunt, in dat zij zowel ISIS als Koerdische strijdgroepen bestreden. In 2017 werd de operatie door president Erdogan als volbracht verklaard en had Turkije de controle verworven over een strook land in het noorden van Syrië. Echter, begin 2018 werd een nieuwe operatie gestart onder de naam Olijftak. In maart 2018 was het district Afrin door FSA-troepen die werden gesteund door het Turkse leger op de Koerdische YPG veroverd. Vanwege gedeelde belangen werken de Turkse troepen in het noorden van Syrië samen met de strijders van het Vrije Syrische Leger (FSA).¹⁹⁶

Daarnaast hebben Turkse troepen twaalf observatieposten ingericht in de de-escalatiezone in Idlib en omstreken, met als doel de de-escalatieovereenkomst te handhaven en monitoren.¹⁹⁷

Iran en Rusland

De Syrische autoriteiten worden gesteund en militair bijgestaan door Iran en Rusland. Rusland levert naast grondtroepen ook luchtsteun. Naast het Russische leger, strijden ook Russische huurlingen (onder meer georganiseerd in de *Wagner Group* en *Baltic Cossack Union in Kaliningrad*) aan de kant van de Syrische autoriteiten mee.¹⁹⁸ Iran opereert vanuit verschillende bases in het land. Duizenden Iraanse Revolutionaire Gardetroepen en naar schatting twintigduizend buitenlandse militieleden¹⁹⁹ vormen een voor de Syrische autoriteiten onmisbare aanvulling op hun strijdkrachten.²⁰⁰

Troepen van de Libanese *Hezbollah* zijn aanwezig in het westen van het land op de grens met Libanon. Zij hebben, als bondgenoot van de Syrische autoriteiten, in dat gebied praktisch de macht in handen. Het gebied is een belangrijke aanvoerroute voor wapens, ook de wapens die door Iran verstrekt worden.²⁰¹

¹⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 29 mei 2018.

¹⁹⁶ Reuters, *Turkey to continue Euphrates Shield operation in northern Syria: Erdogan*, 9 januari 2018.

¹⁹⁷ The Institute for the Study of War, *Syria situation report*, 7 – 21 februari 2018; Reuters, *Turkish military sets up sixth observation point in Syria's Idlib*, 15 februari 2018; vertrouwelijke bron, 16 mei 2018.

¹⁹⁸ The New York Times, *Dozens of Russians are believed killed in US backed Syria attack*, 13 februari 2018; The Moscow Times, *Dozens of Russians are believed killed in US backed Syria attack*, 15 februari 2018.

¹⁹⁹ Libanese Hezbollah, Iraakse en Afgaanse (doorgaans) sjjiitische militieën.

²⁰⁰ ISW, *Iran's Assad regime*, 8 maart 2017; Danish Refugee Council en Danish Immigration Service, *Syria*.

Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria, augustus 2017; The New York Times, *Iran deeply embedded in Syria, expands 'Axis of resistance'*, 19 februari 2018.

²⁰¹ Vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

Israël

In de verslagperiode heeft het Israëliësche leger aanvallen uitgevoerd op militaire doelen van de Iraanse Revolutionaire Garde en *Hezbollah* in Syrië. Hierbij zouden militairen, maar naar verluidt geen burgers om het leven gekomen zijn. Volgens de Israëliësche autoriteiten heeft de Iraanse Revolutionaire Garde in mei 2018 vanuit Syrië raketten afgeschoten op de Golanhoogten.²⁰²

De anti-ISIS coalitie

Onder leiding van de Verenigde Staten van Amerika strijden tientallen landen en organisaties in een coalitie tegen ISIS in operatie *Inherent Resolve*. Nederland neemt sinds 2014 in dit coalitieverband deel aan de strijd tegen ISIS boven Oost-Syrië en in Irak.²⁰³

²⁰² The Guardian, *Israel reported to have bombed Syrian chemical weapons facility*, 7 september 2017; The New York Times, *Israel and Iran, newly emboldened, exchange blows in Syria face-off*, 10 mei 2018; Reuters, *Hezbollah says rocket attack on Israeli-occupied Golan marks 'new phase'*, 14 mei 2018; Reuters, *Israel has bombed Iranian-backed militias in Syria – Netanyahu*, 14 juni 2018; vertrouwelijke bron, 10 april 2018; vertrouwelijke bron, 10 mei 2018.

²⁰³ Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Kamermeerderheid steunt verlenging strijd tegen ISIS*, 20 december 2017. Website van *Operation Inherent Resolve* <http://www.inherentresolve.mil/> ; Voor een kaart van het operatiegebied, zie de website van het Ministerie van Defensie <https://www.defensie.nl/onderwerpen/missie-in-irak-en-oost-syrie>

4 Ontheemden en migratie

4.1 Internationale organisaties

Humanitaire hulp

Verschillende internationale organisaties, zoals de UNHCR, het Rode Kruis, *Norwegian Refugee Council* (NRC), de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en vele kleine ngo's leveren in Syrië humanitaire hulp, aan ontheemden, de gastgemeenschappen en burgers in belegerde gebieden. Zij werken vaak vanuit buurlanden van Syrië, waar ze ook hulp verlenen aan de bijna zes miljoen Syrische vluchtelingen. Samenwerkende organisaties probeerden burgers in belegerde gebieden te voorzien van voedsel, medische hulp en vaccinaties. Zij hadden hiervoor toestemming nodig van de Syrische autoriteiten. Deze toestemming werd niet altijd of niet tijdig verleend, waardoor de organisaties beperkt werden in hun hulpverlening.²⁰⁴ De *Syrian Arab Red Crescent* (SARC) is een Syrische hulporganisatie gelieerd aan de Syrische autoriteiten. Zij verlenen hulp in gebieden die onder controle zijn van de Syrische autoriteiten.²⁰⁵

UNRWA (United Nation Relief and Works Agency for Palestinian Refugees in the Near East)

UNRWA is de VN-organisatie die hulp en bijstand verleent aan Palestijnse vluchtelingen in het Midden-Oosten, waaronder in Syrië. Syrië kent van oudsher een grote Palestijnse gemeenschap. Er zijn ruim vierhonderdduizend Palestijnen in Syrië, van wie ongeveer de helft ontheemd is binnen Syrië. Ruim vijftigduizend Palestijnen verblijven in gebieden die niet of moeilijk te bereiken zijn voor hulpverleners. Daarnaast zijn er tienduizenden Palestijnen naar landen in de regio gevlucht. Praktisch alle Palestijnen in Syrië zijn afhankelijk van humanitaire hulp. UNRWA verleent deze hulp, waar mogelijk, in de vorm van voedsel, gezondheidszorg, onderwijs en huishoudelijke artikelen.²⁰⁶

Eind april 2018 opende Syrische troepen, naar verluidt bijgestaan door Palestijnse militieën, het offensief op het door ISIS bezette Yarmouk in Damascus. Hierbij zijn enkele burgers gedood of gewond geraakt. Tot kort voor het offensief verbleven ongeveer zesduizend burgers, vooral Palestijnen, in de wijk.²⁰⁷ Ongeveer vijfduizend, met name oudere, Palestijnen zijn naar het nabijgelegen Yalda gevlucht. De overige ongeveer duizend burgers zouden niet kunnen of willen vluchten. Door het offensief zijn woningen en nutsvoorzieningen zwaar beschadigd en – deels – buiten gebruik geraakt.²⁰⁸

²⁰⁴ The Economist, *Country report Syria January 2018*; OCHA Syrië: <https://www.unocha.org/syria> geraadpleegd op 3 april 2018; OCHA, *Turkey | Syria: Humanitarian Dashboard – Cross Border Response. Jan – Dec 2017*, 28 februari 2018; Norwegian Refugee Council – Syrië: <https://www.nrc.no/countries/middle-east/syria/> geraadpleegd op 3 april 2018; World Health Organization – Syrië: <http://www.emro.who.int/countries/syr/index.html> geraadpleegd op 3 april 2018; vertrouwelijke bron, 7 februari 2018.

²⁰⁵ Website van *Syrian Arab Red Crescent* <http://sarc.sy/>.

²⁰⁶ Al-Jazeera, *US UNRWA aid cut to harm Palestinian refugees in Syria*, 25 januari 2018; UNRWA, *Syria regional crisis. Emergency appeal 2018*; UNRWA, *Syria: UNRWA – Overview of hard-to-reach and besieged areas as of February 2018*.

²⁰⁷ Voor 2011 woonden ongeveer 160.000 Palestijnen in Yarmouk.

²⁰⁸ UNRWA, *Syria: UNRWA – Overview of hard-to-reach and besieged areas as of February 2018*; UNRWA, *UNRWA deeply concerned about the escalation of fighting and fate of thousands of Palestine refugees in Yarmouk camp and surrounding areas*, 26 april 2018; IRIN News, *Civilians trapped in Yarmouk face "unimaginable" end to siege*, 23 april 2018; Al-Jazeera, *Syria's Yarmouk camp: From a 'war on stomachs' to 'annihilation'*, 24 april 2018.

Bewoners van het jarenlang ontvolkte Sbeineh kamp, even ten zuiden van Damascus, konden eind augustus 2017 weer terugkeren naar het kamp. UNRWA herstelde scholen, klinieken, watertoevoer en andere noodzakelijke voorzieningen, zodat enkele duizenden Palestijnen naar hun woning in het kamp terug konden keren.²⁰⁹

Standpunt UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)

Het standpunt van de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, de UNHCR, ten aanzien van Syrische vluchtelingen is de laatste jaren ongewijzigd. Dit houdt in dat UNHCR landen oproept Syrische burgers en Palestijnen uit Syrië niet gedwongen terug te sturen naar Syrië. UNHCR faciliteert vanwege de situatie in Syrië geen vrijwillige terugkeer vanuit landen in de regio. Ten aanzien van terugkeer van ontheemden en vluchtelingen uit de regio merkt UNCHR op dat de spontane terugkeer niet altijd vrijwillig, veilig en duurzaam is. Daarom is UNHCR van mening dat terugkeer, zowel van vluchtelingen als van ontheemden, prematuur is en nog niet kan worden beschouwd als duurzame oplossing.²¹⁰ Meerdere relevante internationale organisaties, waaronder het *International Committee of the Red Cross*, delen het standpunt van UNHCR dat terugkeer van zowel vluchtelingen als ontheemden prematuur is, omdat er nog geen sprake is van een post-conflictsituatie waarin sprake kan zijn van veilige en menswaardige terugkeer.²¹¹

4.2 Ontheemden

Ruim zes miljoen Syriërs zijn binnen de Syrische landsgrenzen ontheemd. In het afgelopen jaar²¹² raakten anderhalf miljoen Syriërs ontheemd. Dat is ongeveer twee keer meer dan dat er ontheemden terugkeerden. In alle veertien provincies van Syrië verblijven ontheemden, maar de meeste ontheemden bevinden zich in de provincie Idlib. In de kleine provincies als Lattakia en Tartous zijn respectievelijk ongeveer veertig en twintig procent van de inwoners ontheemden. Deze provincies zijn gedurende het conflict in handen gebleven van de Syrische autoriteiten. Door de afwezigheid van grootschalig oorlogsgeweld vluchtten veel burgers naar deze gebieden.²¹³ Het komt daarbij geregeld voor dat mensen meerdere keren naar een ander gebied vluchten, omdat in het gebied waar zij in eerste instantie hun heil zoeken ook gevechten uitbreken of oplaaien. De ontheemden die niet in officiële kampen verblijven, hebben onderdak gevonden bij familie, huren woonruimte of verblijven in informele tentenkampen. Een verblijf in een kamp wordt, vanwege de zware leefomstandigheden, vaak als laatste redmiddel gezien. Vanwege de vaak jarenlange ontheemding, komt het ook voor dat ontheemden die eerst buiten een kamp verbleven na verloop van tijd toch in een kamp terechtkomen, doordat zij bijvoorbeeld niet langer hun huur kunnen betalen of om een andere reden uit hun tijdelijke onderkomen zijn gezet.²¹⁴

²⁰⁹ UNRWA, *Syria: return to newly accessible area – Sbeineh camp*, maart 2018.

²¹⁰ UN news service, *Over 600,000 displaced Syrians return home to date in 2017 – UN agency*, 11 augustus 2017; UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic*, Update V, november 2017; UN, *Regional strategic overview. Regional Refugee & Resilience Plan (3RP) 2018-2019*; UNHCR Libanon, *A longing to go home, in safety and dignity*, januari 2018.

²¹¹ International Committee of the Red Cross, *The ICRC's position regarding the issue of returns to Syria*, 25 april 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

²¹² Van maart 2017 tot maart 2018.

²¹³ Gebaseerd op cijfers uit november 2017.

²¹⁴ UNCHR, *Syria: Flash update on recent events*, 29 maart 2018, vertrouwelijke bron, 22 februari 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

De situatie voor ontheemden kan per provincie anders zijn en hangt af van een aantal factoren, waaronder de mate van geweld in het gebied en het onderkomen in een kamp of elders. In het deel van de provincie Idlib dat in handen is van oppositiegroepen bevinden zich meer ontheemden dan niet-ontheemde inwoners. Een groot deel van deze ontheemden is binnen de eigen provincie ontheemd. De meer dan een miljoen ontheemden legt een grote druk op de gastgemeenschappen. Het zijn dan ook niet alleen de ontheemden die hulpbehoevend zijn.²¹⁵ In deze provincie verblijft een relatief groot deel van de ontheemden – ongeveer 25% – in kampen. Er zijn kampen die vier keer meer ontheemden opvangen dan de vastgestelde beschikbare capaciteit. Het deel van de provincie Idlib dat in handen is van de verschillende gewapende groepen heeft te maken met luchtaanvallen van de Syrische autoriteiten en Rusland. Onder de burgerslachtoffers als gevolg van deze luchtaanvallen zijn ook veel ontheemden. De luchtaanvallen leiden vervolgens tot nieuwe stromen ontheemden, zowel binnen als buiten de provincie Idlib.²¹⁶ Vanwege aanhoudende ontheemdenstromen in en richting de provincie Idlib verslechtert de situatie er voor zowel de ontheemden als de gastgemeenschappen. De overbevolking zorgt voor onderlinge spanningen en een toename in seksueel gerelateerd geweld.²¹⁷

In Zuid-Syrië zijn veel ontheemden al jarenlang ontheemd. Door deze voortdurende situatie verslechteren voor velen de leefomstandigheden. Mensen lopen onder meer het risico uit huurwoningen gezet te worden. Mensen zoeken ook onderdak in leegstaande gebouwen of moskeeën. Een verblijf in een (informeel) ontheemdenkamp is voor velen een laatste redmiddel. In maart 2018 kwamen nieuwe stromen ontheemden op gang van personen die de luchtaanvallen wilden ontvluchten.²¹⁸

Op de grens met Jordanië is een groot kamp in zeer afgelegen gebied. Het kamp staat bekend onder de naam Rukban of The Berm. Eind 2017 zijn de ontheemden die in het nabijgelegen kamp bij Hadalat verbleven om veiligheidsredenen naar het kamp Rukban overgebracht. In het kamp is een aantal gewapende groepen aanwezig dat er de dienst uitmaakt. De omstandigheden in het kamp zijn erg zwaar. Doordat het in de woestijn ligt is het er in de zomer erg heet en in de winter erg koud. Vanuit Jordanië komt er zo nu en dan wat hulp het kamp in. Er verblijven ongeveer vijftigduizend personen in Rukban. Dit aantal is stabiel met nagenoeg geen vertrek en aankomst van ontheemden. De kampbewoners kunnen niet naar Jordanië. Het land heeft in juni 2016 de grens met Syrië gesloten. Vanwege de zeer afgelegen locatie is het niet mogelijk het kamp op eigen gelegenheid te verlaten richting een ander deel van Syrië. Men is afhankelijk van een gids met een terreinwagen. Omdat de meeste bewoners al jarenlang in het kamp (of eerder in Hadalat) verblijven, hebben zij niet de financiële middelen een dergelijke reis te bekostigen.²¹⁹

Kampen onder controle van de *Syrian Democratic Forces* in Koerdisch gebied beperkten de ontheemden ernstig in hun bewegingsvrijheid. Bronnen gebruiken de woorden 'internering' of 'gevangenis' om de mate van beperking aan te duiden.

²¹⁵ OCHA, *Turkey | Syria: Humanitarian Dashboard – Cross Border Response. Jan – Dec 2017*, 28 februari 2018; vertrouwelijke bron, 12 april 2018.

²¹⁶ The Economist, *Country report Syria*, januari 2018; UNCHR, *Syria: Flash update on recent events*, 29 maart 2018; vertrouwelijke bron, 12 april 2018.

²¹⁷ UNFPA, *Voices from Syria 2018*, november 2017.

²¹⁸ OCHA, *Jordan | Syria: Dar'a and Qunaitra Governorates. Flash update*, 13 maart 2018; Di vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

²¹⁹ Human Rights Watch, *Trapped: The desperation of Syria's displaced civilians*, 19 september 2017; Syria:direct, *In barren desert displacement camp, residents burn plastic bags, diapers to ward off hypothermia*, 31 januari 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

Kampbewoners waren niet vrij om het kamp in en uit te gaan. Doordat het voorkwam dat identiteitsdocumenten werden ingenomen bij aankomst in het kamp, werden mensen ook hierdoor in hun bewegingsvrijheid beperkt.²²⁰

Behandeling van ISIS-strijders en hun gezinsleden

Een vertrouwelijke bron gaf aan dat de informatie over de behandeling van Syrische ISIS-strijders en hun gezinnen erg beperkt is. Zij zouden met name in aparte kampen in door de Koerden gecontroleerd gebied worden vastgehouden. Het is bij de bron onbekend hoe deze personen in die kampen behandeld worden. De bron had geen informatie over de behandeling van (ex-)ISIS-strijders en hun familieleden door de Syrische autoriteiten.²²¹ Een andere bron stelt eveneens dat ze in aparte kampen van de Koerdische troepen verblijven. De bron stelt dat het Syriërs betreft en dat ze redelijk goed behandeld worden. Het is de bron onbekend wat de Koerden op termijn met deze personen van plan zijn.²²²

Andere bronnen melden dat veel Syrische (jonge)mannen zich niet uit ideologisch oogpunt bij ISIS hadden aangesloten, maar dat zij gegeven de omstandigheden niet veel te kiezen hadden. Naast een bescheiden inkomen leverde lidmaatschap bij ISIS andere voordelen op, zoals toegang tot medische faciliteiten, wat vaak een exclusief voorrecht was voor ISIS-leden en hun families.²²³ Dit was een bekend gegeven bij Koerdische strijders die tegen ISIS streden. Na herovering van gebieden op ISIS kwam het, voor zover bekend met name bij herovering door de *Syrian Democratic Forces*, voor dat de Syrische ISIS-leden die niet gevlucht of gedood waren, werden vrijgelaten. Zij zouden doorgaans lage rangen hebben gehad of ambtelijke taken hebben uitgevoerd. Zij werden overgedragen aan hun stam met als doel hen te rehabiliteren en te re-integreren in hun gemeenschap.²²⁴

Daarnaast was er een bericht dat in Akhtarin (provincie Aleppo, het deel dat in handen is van het Vrije Syrische Leger) het lokale bestuur heeft besloten om het onroerend goed te onteigenen van hen die zich hadden aangesloten bij ISIS of bij de Syrische autoriteiten. Het is onbekend of dit besluit uitgevoerd is.²²⁵

De Syrische autoriteiten ontkennen dat zij bij de herovering van Yarmouk en omliggende wijken in Damascus ISIS-strijders en hun families een vrije aftocht hebben gegeven.²²⁶

4.3 Terugkeer

4.3.1 Terugkeer van ontheemden

In de hele verslagperiode raakten Syrische burgers ontheemd en keerden Syrische ontheemden terug naar hun oorspronkelijke woonomgeving. Deze twee tegengestelde ontheemdenstromen vonden parallel van elkaar plaats in een situatie van voortdurend conflict en herovering van gebieden. In 2017 zijn naar schatting ruim zevenhonderdduizend ontheemden teruggekeerd naar hun woonplaatsen, met name in de provincies Aleppo, Hama en Raqqa.

²²⁰ UN Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 1 februari 2018; vertrouwelijke bron, 15 april 2018.

²²¹ Vertrouwelijke bron, 22 februari 2018.

²²² Vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

²²³ Vertrouwelijke bron, 16 april 2018.

²²⁴ Kurdistan24, *Kurdish-led forces in Syria release dozens of IS members in Raqqa*, 29 april 2018;

²²⁵ SyriaCall, *Al-Zaydah's local council confiscates property belonging to the IS organization-affiliated individuals*, 7 augustus 2017; Al-Monitor, *IS families lose their homes in Syria's Akhtarin*, 18 januari 2018.

²²⁶ Zie paragraaf 1.2.4.1 van dit ambtsbericht.

Echter, omdat er nog altijd nieuwe ontheemding plaatsvindt, is het onbekend of de terugkeer van deze ontheemden duurzaam is. Het is eveneens onbekend wat de verhouding is tussen terugkeer van ontheemden die in een kamp verbleven en van hen die niet in een kamp verbleven.²²⁷ Naast geweld, kunnen ook het gebrek aan voorzieningen en basisbehoeften of het veiligstellen van bezittingen voor ontheemden een reden van terugkeer zijn. Verschillende bronnen gaven aan dat Syriërs die terugkeren, zowel vluchtelingen als ontheemden, vaak slecht geïnformeerd zijn over de omstandigheden in hun oorspronkelijke woonplaats. Elke familie maakt zijn eigen afweging aangaande blijven of terugkeren.²²⁸

4.3.2 *Terugkeer van vluchtelingen*²²⁹

Er zijn meer dan vijf miljoen Syrische vluchtelingen, die voornamelijk in landen in de regio van Syrië verblijven.²³⁰ In 2017 zijn naar schatting 66.000 Syriërs vanuit het buitenland teruggekeerd naar Syrië. Het is van deze groep niet bekend of zij allen naar hun eigen woonplaats terug konden keren of dat zij bij terugkeer vanuit het buitenland in een situatie van ontheemding terechtkwamen en hoe duurzaam hun terugkeer was. Sommigen keerden tijdelijk terug om te beoordelen of terugkeer met het hele gezin veilig en opportuun zou zijn. Terugkeer vanuit het buitenland is onder andere ingegeven door zware verblijfsomstandigheden in het gastland en/of de wens om bezittingen veilig te stellen en/of de wens herenigd te worden met familie in Syrië. In het geval van gewenste familiehereniging betrof het ook families die een gedeporteerd familielid naar Syrië volgden en families die door een achtergebleven oud en/of hulpbehoevend familielid dringend verzocht werden terug te keren. Overigens keerden niet altijd complete families terug. Als voornaamste redenen om – nog – niet terug te willen keren gaven mensen aan: angst voor represailles van de Syrische autoriteiten en sociaaleconomische redenen zoals gebrek aan onderdak en voorzieningen en onderwijs voor hun kinderen.²³¹

Op internet doen twee lijsten de ronde met namen van door de Syrische autoriteiten gezochte personen.²³² Het is onbekend hoe accuraat en up-to-date de gegevens op deze lijsten zijn. Gelet hierop is het geen garantie dat een persoon niet gezocht wordt als zijn of haar naam niet op de lijst voorkomt. Syriërs in het buitenland, al dan niet met de intentie om terug te keren naar Syrië, controleren of hun naam op één of beide lijsten voorkomt. Een besluit om wel of juist niet terug te keren, zou doorgaans op basis van deze lijsten gemaakt worden, meldde een bron. Hierbij werd opgemerkt dat of de lijsten nu echt zijn of niet, een Syriër wiens naam op de lijst staat, niet het risico zal nemen om naar Syrië te reizen.²³³

²²⁷ Waar geschreven wordt over een ontheemdenkamp worden ook informele kampen en spontaan ontstane tentenkampen bedoeld.

²²⁸ UNDP en UNHCR, *3RP (Regional, refugee & resilience plan 2018-2019). Regional strategic overview*; vertrouwelijke bron, 15 april 2018; vertrouwelijke bron, 16 april 2018.

²²⁹ Zowel in veel bronnen als in dit ambtsbericht wordt met vluchtelingen naar het buitenland gevluchte Syriërs bedoeld. Dit betreft niet per definitie vluchtelingen met een status op grond van het Vluchtelingenverdrag.

²³⁰ UNHCR, *UN and partners launch plan to support five million Syrian refugees and countries hosting them*, 12 december 2017.

²³¹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017; Norwegian Refugee Council en anderen, *Dangerous ground. Syria's refugees face an uncertain future*, februari 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

²³² Lijst 1,5 miljoen gezochten <https://leaks.zamanalwsl.net/1.5m.php> ; Lijst gezochte dienstplichtigen <http://leaks.zamanalwsl.net/matlobeen.php> (geraadpleegd 2 mei 2018).

²³³ Vertrouwelijke bron, 11 april 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

Terugkeer vanuit buurlanden

Jordanië

Vanuit de buurlanden van Syrië vindt op kleine schaal zelfstandige²³⁴ terugkeer van Syrische vluchtelingen plaats. Vanuit Jordanië zijn tussen 1 januari 2016 en 31 maart 2018 ruim zestien duizend vluchtelingen (van de ruim 650.000 in Jordanië geregistreerde Syrische vluchtelingen) teruggekeerd naar Syrië. Tweederde hiervan was afkomstig uit de aangrenzende Syrische provincie Dara'a en keerde weer naar die provincie terug. De meesten van hen keerden terug naar gebied dat in handen was van de oppositie. De terugkeerders worden niet gevolgd door internationale instanties, waardoor het niet bekend is of zij in (Zuid-)Syrië gebleven zijn. Medio 2017 was er een kortstondige piek in het aantal terugkeerders. Dit was ingegeven door de verwachting dat de situatie verbeterd was of zou verbeteren na het inwerkingtreden van de de-escalatiezone in Zuid-Syrië in juli 2017. Daarna daalde het aantal terugkeerders vanuit Jordanië weer. In het eerste kwartaal van 2018 keerden er volgens de UNHCR 847 vluchtelingen terug. In totaal keerden meer vrouwen dan mannen terug, dit verschil is het grootst in de leeftijdscategorie 18-59 jaar, hetgeen verklaard kan worden door het feit dat mannen in die leeftijd vrezender gerekruteerd te worden. De grens met Jordanië is voor personen in Syrië gesloten. Dit betekent dat Syriërs die vanuit Jordanië terugkeren naar hun land, mochten zij dat willen, niet terug kunnen keren naar Jordanië.²³⁵

Er vonden vanuit Jordanië deportaties en uitzettingen plaats van Syrische burgers als de Jordaanse autoriteiten een veiligheidsrisico in deze persoon zien vanwege verdenking van banden met een terroristische organisatie. Begin 2017 was er een toename in het aantal deportaties, daarna daalde het aantal weer. En is geen aanvullende informatie, zoals aantallen en omstandigheden, over de deportaties beschikbaar.²³⁶

Libanon

Ook vanuit buurland Libanon vindt enige terugkeer naar Syrië plaats. Het is voor Syriërs mogelijk om Libanon na uitreis legaal weer in te reizen.²³⁷

In april 2018 keerden bijna vijfhonderd Syriërs, naar verluidt vrijwillig, vanuit Shebaa in Libanon terug naar Beit Jinn in de provincie Rif Dimashq, nabij de grens met Libanon. De burgemeester van Beit Jinn, die eveneens in Shebaa verbleef als vluchteling, zou een belangrijke rol hebben gespeeld bij de georganiseerde terugkeer naar Syrië.²³⁸ In december 2017 hadden de Syrische autoriteiten een overeenkomst gesloten met de in Beit Jinn aanwezige gewapende oppositie en hebben zij na hun vertrek de controle over het gebied hersteld.²³⁹ In 2017 vond een dergelijke georganiseerde terugkeer vanuit Libanon plaats, waarbij *Hezbollah* bemiddeld heeft.²⁴⁰

²³⁴ Hier wordt mee bedoeld dat zij hierbij geen assistentie ontvangen van een overheid of internationale organisatie.

²³⁵ UNHCR, *Returns of Syrian refugees in Jordan – Analysis dashboard*, april 2018; UNHCR, *Syria regional refugee response* <http://data2.unhcr.org/en/situations/syria> (laatste update 24 mei 2018, geraadpleegd 30 mei 2018). vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

²³⁶ Human Rights Watch, *I have no idea why they sent us back. Jordanian deportations and expulsions of Syrian refugees*, oktober 2017; Human Rights Watch, *World Report Syria*, januari 2018; vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

²³⁷ Vertrouwelijke bron, 2018.

²³⁸ De UNHCR heeft aangegeven niet betrokken te zijn geweest bij deze terugkeer en de situatie nog te prematuur te vinden voor veilige en waardige terugkeer.

²³⁹ The Daily Star, *Buses of refugees leave Lebanon's Shebaa for Syria*, 18 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018; vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

²⁴⁰ Reuters, *Refugees return to Syria from Lebanon in Hezbollah-mediated deal*, 12 juli 2017.

Turkije

Uit onderzoek van de UNHCR blijkt dat ongeveer twintigduizend personen in 2017 vanuit Turkije naar Syrië zijn teruggekeerd. Praktisch iedereen gaf aan definitief terug te keren. Driekwart van hen ging naar de provincie Aleppo. Uit het onderzoek blijkt niet welke status deze Syriërs in Turkije hadden.²⁴¹

Syriërs die vanuit Turkije terugkeren naar Syrië lopen het risico hun status in Turkije te verliezen. Turkije had voor het Suikerfeest in juni 2017 en het offerfeest in augustus 2017 een uitzondering gecreëerd. Syrische vluchtelingen mochten na een bezoek aan Syrië binnen een maand weer terugkeren naar Turkije, zonder hun status of registratie in Turkije te verliezen. Het overgrote deel van de Syriërs dat gebruik had gemaakt van deze mogelijkheid, verkoos na het bezoek een terugkeer als vluchteling naar Turkije boven een definitief verblijf in hun vaderland.²⁴² In 2018 werd Syriërs in Turkije opnieuw de mogelijkheid geboden om voor het Suikerfeest tijdelijk naar Syrië te gaan.²⁴³

Human Rights Watch schrijft dat er tenminste sinds december 2017 deportaties door Turkije plaatsvinden van tientallen Syriërs die vanuit de provincie Idlib Turkije in gesmokkeld worden.²⁴⁴

Terugkeer vanuit Europa

Er is geen betrouwbare informatie beschikbaar over het aantal Syriërs dat vanuit Europa teruggegaan is naar Syrië. In de media verschijnen sporadisch verhalen van Syriërs die vanuit een Europees land terugkeren.²⁴⁵ Daarnaast zouden kleine aantallen Syriërs vanuit Europa naar andere landen in de regio van Syrië vertrekken.²⁴⁶

Behandeling bij terugkeer

Bronnen maken geen onderscheid tussen terugkeer vanuit landen in de regio van Syrië en vanuit landen in Europa.

Voor zover bekend keert het grootste deel van teruggekeerde vluchtelingen terug naar gebied dat in handen is van een oppositiegroep. Door herovering van gebied door de Syrische autoriteiten neemt de totale omvang van het gebied in handen van de oppositie af. Voor heel Syrië geldt dat het bij terugkeer van belang is of iemand terugkeert naar zijn plaats van herkomst. Als dat het geval is, kan men terugvallen op een sociaal netwerk en/of de stam. Personen die vanuit het buitenland terugkeren naar een gebied waar men oorspronkelijk niet vandaan komt, ontbreekt het aan een dergelijk vangnet. Ten aanzien van terugkeer naar Zuid-Syrië werd met name het risico op ontvoering, doorgaans om losgeld, genoemd.²⁴⁷

²⁴¹ UNHCR, *Monitoring of voluntary repatriation interviews of Syrian refugees. January 2016 – December 2017*, 31 januari 2018.

²⁴² Reuters, *Syrian refugees head home on foot from Turkey for Eid Holiday*, 15 juni 2017; Chatham House, *It's far too early to talk of return for Syrian refugees*, 10 augustus 2017; Daily Sabah, *Thousands of Syrians in Turkey return home ahead of Eid al-Adha*, 20 augustus 2017; Daily Sabah, *14 percent of Syrians did not return to Turkey after August holiday, report says*, 16 oktober 2017.

²⁴³ Daily Sabah, *Syrians return to towns liberated with Turkish help for muslim holiday*, 21 mei 2018.

²⁴⁴ Human Rights Watch, *Turkey: mass deportations of Syrians*, 22 maart 2018.

²⁴⁵ De titel van een artikel kan misleidend zijn. Het is essentieel om de uitsplitsing van aantallen terugkeerders te bekijken. Waar gesproken wordt over terugkeerders wordt veelal ook op teruggekeerde binnenlandse ontheemden gedoeld en niet enkel over terugkerende vluchtelingen vanuit het buitenland. The Washington Institute, *A half-million Syrian returnees? A look behind the numbers*, 7 juli 2017.

²⁴⁶ BBC News, *Syria war: Almost 500,000 refugees return in 2017 – UN*, 30 juni 2017; Algemeen Dagblad, *Syrische vluchtelingen keren nog nauwelijks terug*, 15 januari 2018; CBS News, *Safe or not, Syrian refugees slowly start coming home*, 2 februari 2018.

²⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

Personen die terugkeren naar gebied dat in handen is van de autoriteiten kunnen een grondige veiligheidscontrole verwachten. Nagenoeg alle controleposten die toegang geven tot dat gebied beschikken over de mogelijkheid om te controleren of een individu gezocht wordt. Mannen die vanuit het buitenland terugkeren worden standaard gecheckt op de status van hun dienstplicht. Als iemand bij inreis probleemloos door de controle komt, kan hij binnen gebied dat in handen is van de autoriteiten verder reizen.²⁴⁸

In april 2018 keerden bijna vijfhonderd personen georganiseerd vanuit Libanon terug naar hun oorspronkelijke woonplaats Beit Jinn (provincie Rif Dimashq). Het is onbekend hoe het hen na terugkeer vergaan is en hoe zij door de Syrische autoriteiten zijn behandeld.²⁴⁹

²⁴⁸ UNHCR, *Relevant country of origin information to assist with the application of UNHCR's country guidance on Syria*, februari 2017; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017; vertrouwelijke bron, 22 februari 2018.

²⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 19 april 2018.

5 Bijlagen

5.1 Gebruikte afkortingen

FSA	– Free Syrian Army, Vrije Syrische Leger
HTS	– Hay'at Tahrir al-Sham
ISIS	– al-Dawla al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham, Islamitische Staat in Irak en de Levant
JTS	– Jabhat Tahrir Souriya, Syrian Liberation Front (SLF)
NRC	– Norwegian Refugee Council
PYD	– Partiya Yekîtiya Demokrat, Democratic Union Party
RCC	– Raqqa Civil Council
SAA	– Syrian Arab Army
SARC	– Syrian Arab Red Crescent
SDF	– Syrian Democratic Forces
SIG	– Syrian Interim Government
SSG	– Syrian Salvation Government
UNHCR	– United Nations High Commissioner for Refugees
UNRWA	– United Nation Relief and Works Agency for Palestinian Refugees in the Near East
VN	– Verenigde Naties
VS	– Verenigde Staten van Amerika
WHO	– World Health Organization, Wereldgezondheidsorganisatie
YPG	– Yekîneyên Parastina Gel, People's Protection Units
YPJ	– Yekîneyên Parastina Jinê, Women's Protection Units

5.2 Geraadpleegde bronnen

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project)

- *Pro-government militia autonomy on the battlefield in Syria*, 22 maart 2018

AI-Monitor

- *Manbij residents face off against SDF over conscription policy*, 24 november 2017
- *Syrian Kurds press on with elections despite divisions*, 13 december 2017
- *IS families lose their homes in Syria's Akhtarín*, 18 januari 2018
- *Islamic State desert bases still a headache for Iraq*, 23 januari 2018
- *Syrian Islamist factions join forces against Hayat Tahrir al-Sham*, 28 februari 2018
- *Syrian opposition forms force to hold its army accountable*, 22 maart 2018
- *Palestinians to partner with Damascus on refugee camp reconstruction*, 7 mei 2018

Amnesty International

- *Syria: secret campaign of mass hangings and extermination at Saydnaya prison*, 7 februari 2017
- "War of annihilation". Devastating toll on civilians, Raqqa – Syria, juni 2018

BBC Monitoring

- *Explainer: Who's fighting whom in Syria's Ghouta?*, 22 februari 2018

Bellingcat

- *Factions fighting in the Syrian Civil War*, 29 april 2017

Chatham House

- *It's far too early to talk of return for Syrian refugees*, 10 augustus 2017
- *Post-ISIS governance in Jarablus: A Turkish-led strategy*, september 2017
- *Is the Raqqa Civilian Council fit for purpose?*, oktober 2017
- *Attacks on healthcare in Syria look like a bloody strategy of forced displacement*, 23 februari 2018

Clingendael Spectator

- *Mini-wereldoorlog in Syrië*, 28 februari 2018

Danish Refugee Council en Danish Immigration Service

- *Syria. Recruitment practices in government-controlled areas and in areas under opposition control, involvement of public servants and civilians in the armed conflict and issues related to exiting Syria*, augustus 2017

De Correspondent

- *Het conflict in Syrië is hopeloos complex. Deze inzichten helpen je verder*, 28 februari 2018

De Groene Amsterdammer

- *Een uitstalkast van pantserwagens en vliegtuigbommen*, 4 april 2018

Deutsche Welle

- *Warplanes strike Syrian town hit by suspected chemical weapons attack*, 8 april 2017
- *Syria Astana talks end with call for new peace round in Sochi*, 22 december 2017
- *Which rebel groups are fighting in Syria's eastern Ghouta?*, 20 februari 2018

European Heart Journal

- *Syria's healthcare system in ruins after five years of fighting*, 14 mei 2016

Human Rights Watch

- *Mounting evidence Syrian Forces were behind Khan Sheikhoun attack*, 6 september 2017
- *Trapped: The desperation of Syria's displaced civilians*, 19 september 2017
- *I have no idea why they sent us back. Jordanian deportations and expulsions of Syrian refugees*, oktober 2017
- *Syria: Civilians stranded in ISIS area*, 15 november 2017
- *World Report 2018 – Syria*, januari 2018
- *Syria: Landmines kill, injure hundreds in Raqqa*, 12 februari 2018
- *Turkey: mass deportations of Syrians*, 22 maart 2018

International Committee of the Red Cross

- *The ICRC's position regarding the issue of returns to Syria*, 25 april 2018

International Crisis Group

- *The PKK's fateful choice in Northern Syria*, 4 mei 2017
- *Golan Heights*, 9 maart 2018

Middle East Eye

- *Jaish al-Islam says it inflated hostage numbers, leaving Syrian families in the dark*, 15 april 2018
- *Al-Qaeda-linked fighters to quit Yarmouk in south Damascus*, 3 mei 2018
- *Syria extends window for displaced to prove land ownership*, 2 juni 2018

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- Algemeen ambtsbericht Syrië, juni 2015
- Thematisch ambtsbericht dienstplicht in Syrië, december 2016
- Thematisch ambtsbericht documenten in Syrië, oktober 2017

Norwegian Refugee Council en anderen

- *Dangerous ground. Syria's refugees face an uncertain future*, februari 2018

Omran for strategic studies

- *Military and security structures of the Autonomous Administration in Syria*, 23 januari 2018

Oxford Analytica

- *Syria's complex conflicts show states have the edge*, 13 maart 2018

Oxford Human Rights Hub

- *Statelessness and the Syrian conflict*, 21 juni 2017

PAX en The Syrian Institute

- *Siege Watch. Eight quarterly report on besieged areas in Syria. August – October 2017*
- *Siege Watch. Ninth Quarterly Report on Besieged Areas in Syria. November 2017 – January 2018*

Protection Sector

- *Whole of Syria. 2018 protection needs overview v2*, oktober 2017 (v2 november 2017)

Radio Free Europa/Radio Liberty

- *Syrian army reportedly takes control of Deir al-Zor city from IS militants*, 3 november 2017

SyriaCall

- *Al-Zaydah's local council confiscates property belonging to the IS organization-affiliated individuals*, 7 augustus 2017

Syria: direct

- *'A stab in the back': New wave of rebel infighting in East Ghouta amidst siege, bombardment*, 1 mei 2017
- *Civil defense: 'Life at complete standstill' in Khan Sheikhoun after dozens of airstrikes in past week*, 25 september 2017
- *Tribal leaders halt conscription policy by Kurdish-led forces in Manbij, Tabqa*, 8 november 2017
- *Syrian public sector employees fired in latest government conscription effort*, 7 december 2017
- *HTS-backed civil authority moves against rivals in latest power grab in northwest Syria*, 13 december 2017
- *Hardline Idlib authorities require single women, widows to live with male guardian*, 14 december 2017
- *In barren desert displacement camp, residents burn plastic bags, diapers to ward off hypothermia*, 31 januari 2018
- *IS forces surrender last pocket of control in eastern Idlib to rebels, opposition spokesmen say*, 13 februari 2018
- *HTS leaves north Homs town following civilian protests*, 14 februari 2018
- *Thousands of residents return to east Idlib countryside after government offensive ends*, 20 februari 2018
- *Two of the largest factions in Syria's northwest merge, challenge HTS dominance*, 22 februari 2018
- *Parallel evacuations to begin in two besieged pockets as Syrian government moves to clear remaining rebels from capital*, 30 april 2018

- *Leading Raqqa official dies amidst string of assassinations targeting members of Syria's Kurdish-led government, 2 mei 2018*

Syrian Network for Human Rights

- *19,913 Civilians killed in 2016. Including 827 civilians in December, 1 januari 2017*
- *923 Civilians killed in October 2017*
- *A total of 996 civilians killed in Syria in November 2017*
- *Ridding Raqqa of ISIS costed extraordinarily too much in lives and resources, 14 december 2017*
- *774 Civilians were killed in January 2018*
- *10,204 Civilians killed in Syria in 2017. Including 569 civilians in December, 1 februari 2018*
- *A total of 217,764 civilians killed, including 27,296 children, 93% of them killed at the hands of the Syrian-Russian alliance, 14 maart 2018*
- *Toll of civilian victims in Eastern Ghouta 25 days after UNSC Res. 2401 was adopted, 22 maart 2018*
- *1241 Civilians killed in Syria in March 2018*
- *To honour victims of chemical attacks, ground Assad's Airforce, 4 april 2018*
- *408 Civilians killed in Syria in April 2018*
- *International coalition forces committed a massacre in al Qasr village in Hasaka suburbs, on May 1, 1 mei 2018*
- *354 Civilians killed in Syria in May 2018*

Syrian Observatory for Human Rights

- *After waiting since the morning, the buses of Beit Jinn head to the north and south of Syria ending the presence of factions near the border of Riq Dimashq with Lebanon, 29 december 2017*
- *During 7 consecutive years ... about 511 thousand people killed since the start of the Syrian revolution in 2011, 12 maart 2018*
- *23 members of the regime forces and their allies in the capital Damascus, tens of them were injured, lost and captured during the control of ISIS on most of al-Kadam neighborhood, 19 maart 2018*
- *At least 35 people were killed and tens were injured in al-Qashqoul massacre at the outskirts of the capital Damascus, 20 maart 2018*
- *Ongoing fighting in the area between Afrin and Nuble and al-Zahraa and shelling by "Olive Branch" operation forces leaves human lossess, 21 maart 2018*
- *More than 30000 members of the Iranian Forces and their allies are in the Syrian territory, they are not withdrawing and have no internal sites of theirs, 23 mei 2018*

The Economist

- *Turkish military incursion into Syria targets IS and PYD, 25 augustus 2016*
- *The battle of Aleppo rages, 30 september 2016*
- *Country report Syria, 24 januari 2018*

The Institute for the Study of War (ISW)

- *Syria situation report, 22 december 2016 – 4 januari 2017*
- *Iran's Assad regime, 8 maart 2017*
- *Syria situation report, 10 – 24 oktober 2017*
- *Syria situation report, 10 – 24 januari 2018*
- *Syria situation report, 7 – 21 februari 2018*
- *Syria situation report, 21 februari – 6 maart 2018*
- *Control of terrain in Syria, 22 maart 2018*

The Syrian Voice

- *Kurdish Self-Administration enforces draft, turning Kobane into "ghost town", 26 april 2017*

The Washington Institute for Near East policy

- *A half-million Syrian returnees? A look behind the numbers*, 7 juli 2017
- Fabrice Balanche, *Sectarianism in Syria's Civil War*, 2018

Tweede Kamer der Staten-Generaal

- *Kamermeerderheid steunt verlenging strijd tegen ISIS*, 20 december 2017

Union of medical care and relief organizations (UOSSM)

- *Hospitals attacked during holiday season, 11 attacks in wave of violence*, 3 januari 2018

United Nations (UN)

- UN news service, *Over 600,000 displaced Syrians return home to date in 2017 – UN agency*, 11 augustus 2017
- Security Council, *Letter dated 26 October 2017 from the Leadership Panel of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons-United Nations Joint Investigative Mechanism addressed to the Secretary-General*, 26 oktober 2017
- UNFPA, *Voices from Syria 2018*, november 2017
- *Report of the Secretary-General on the Implementation of Security Council resolutions 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014), 2258 (2015), 2332 (2016) and 2393 (2017)*, 20 februari 2018
- United Nations University, *Cradled by conflict*, februari 2018
- Independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic, *Detention in the Syrian Arab Republic: A way forward*, 8 maart 2018
- OHCHR, *Press briefing notes on the situation in Afrin, Syria*, 16 maart 2018
- UNDP en UNHCR, *Regional strategic overview. Regional Refugee & Resilience Plan (3RP) 2018-2019*
- *Daily press briefing by the office of the spokesperson for the secretary-general*, 16 mei 2018

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR)

- *Relevant country of origin information to assist with the application of UNHCR's country guidance on Syria*, februari 2017
- UNHCR en NRC, *Housing, land and property. Displacement, housing, land and property and access to civil documentation in the north west of the Syrian Arab Republic*, juli 2017
- *International protection considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic. Update V*, november 2017
- *UN and partners launch plan to support five million Syrian refugees and countries hosting them*, 12 december 2017
- UNHCR Libanon, *A longing to go home, in safety and dignity*, januari 2018
- *Monitoring of voluntary repatriation interviews of Syrian refugees. January 2016 – December 2017*, 31 januari 2018
- *Syria: Flash update on recent events*, 29 maart 2018
- *Returns of Syrian refugees in Jordan – Analysis dashboard*, april 2018
- *Syria: Flash update on recent events*, 24 mei 2018

UN Human Rights Council

- *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 2 februari 2017
- *Annual report of the special representative of the secretary-general for children and armed conflict*, 8 januari 2018
- *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 1 februari 2018
- *"I lost my dignity": Sexual and gender-based violence in the Syrian Arab Republic*, 8 maart 2018

UN OCHA

- *Syria crisis: North East Syria. Situation report no. 14 (1 – 15 August 2017)*
- *Turkey | Syria: Humanitarian Dashboard - Cross Border Response Jan - Dec 2017*, 28 februari 2018
- *Syria crisis: North East Syria. Situation report no. 22 (1 February – 14 March 2018)*
- *Turkey | Syria: Latest Developments in Afrin District*, 19 maart 2018
- *Syrian Arab Republic: Afrin. Flash update no. 2*, 29 maart 2018
- *Syrian Arab Republic: East Ghouta. Respons to the East Ghouta crisis in Rural Damascus. Situation report no.2*, 4 april 2018
- *Syrian Arab Republic: Afrin crisis. Situation report no. 1*, 5 april 2018
- *Syrian Arab Republic: Dara'a, Qunaitra, Sweida. Flash update no.2*, 26 juni 2018

UNRWA

- *Syria regional crisis. Emergency appeal 2018*
- *Syria: UNRWA – Overview of hard-to-reach and besieged areas as of February 2018*
- *Syria: return to newly accessible area – Sbeineh camp*, maart 2018
- *UNRWA deeply concerned about the escalation of fighting and fate of thousands of Palestine refugees in Yarmouk camp and surrounding areas*, 26 april 2018

United States Department of State (US DoS)

- *Country reports on Human Rights Practices for 2017: Syria 2017 Human rights report*

USAID

- *Syria – Complex emergency*, 11 mei 2018

Violations Documentation Center (VDC) in Syria

- *The monthly statistical report on victims*, januari 2017
- *Monthly Statistical report on casualties in Syria*, februari 2018

World Food Programme

- *WFP Syria. Situation report #10*, oktober 2017
- *Emergency Dashboard*, april 2018

World Health Organization

- *Syria crisis. East Ghouta update*, 20 maart 2018

Nieuwsbronnen

- Algemeen Dagblad
- Al-Jazeera
- Al-Masrdar News
- ANP
- Asharq al-Awsat
- BasNews
- BBC News
- CBS News
- Daily Sabah
- De Volkskrant
- IRIN News
- Kurdistan24
- LA Times
- Reuters
- Rudaw
- The Daily Star
- The Financial Times
- The Guardian
- The Moscow Times
- The New York Times
- The Washington Post
- Trouw

Websites

- Encyclopaedia Britannica, *Bashar al-Assad*.
<https://www.britannica.com/biography/Bashar-al-Assad> laatste update: 17 januari 2018, geraadpleegd 16 februari 2018
- Global Security, *Kurdish People's Protection Unit YPG*
<https://www.globalsecurity.org/military/world/para/ypg.htm> (laatste update 18 januari 2018, geraadpleegd 5 juni 2018)
- Lijst 1,5 miljoen gezochten <https://leaks.zamanalwsl.net/1.5m.php> ; Lijst gezochte dienstplichtigen <http://leaks.zamanalwsl.net/matlobeen.php> (geraadpleegd 2 mei 2018)
- Live Universal Awareness Map ("Liveuamap") <https://syria.liveuamap.com/>
- website van het Ministerie van Defensie
<https://www.defensie.nl/onderwerpen/missie-in-irak-en-oost-syrie>
- Norwegian Refugee Council – Syrië: <https://www.nrc.no/countries/middle-east/syria/> geraadpleegd op 3 april 2018
- OCHA Syrië: <https://www.unocha.org/syria> geraadpleegd op 3 april 2018
- Website van *Operation Inherent Resolve* <http://www.inherentresolve.mil/>
- Rode Kruis – Humanitair oorlogsrecht <https://www.rodekruis.nl/over-ons/humanitair-oorlogsrecht/> geraadpleegd 26 juni 2018.
- Stanford University *Mapping militant organizations*
<http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/maps/view/syria>
- Stanford University, *Free Syrian Army*:
<http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/maps/view/syria> geraadpleegd 4 april 2018
- Stanford University, *Mapping militant organizations. Hay'at Tahrir al-Sham (Formerly Jabhat al-Nusra)*
<http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/493>
- *Syrian Arab Red Crescent* <http://sarc.sy/>
- Syria Comment, *Creating a new Syria. Property dispossession and regime survival*, 15 april 2018 (<https://www.joshualandis.com/blog/creating-a-new-syria-property-dispossession-and-regime-survival-by-erwin-van-veen/> geraadpleegd 3 mei 2018)
- Syrische Nationaliteitswetgeving (Decreet 276 van 1969)
<http://www.refworld.org/pdfid/4d81e7b12.pdf>
- Syrian Network for Human Rights, *Monthly reports – death toll*, september, oktober, november en december 2017
<http://sn4hr.org/blog/category/report/monthly-reports/victims-death-toll/>
- UNHCR, *Syria regional refugee response*
<http://data2.unhcr.org/en/situations/syria> (laatste update 24 mei 2018, geraadpleegd 30 mei 2018)
- Unicef, *Syrian Arab Republic*, <https://www.unicef.org/appeals/syria.html> (laatste update 3 januari 2018, geraadpleegd 2 juni 2018)
- UN Security Council, *Jaysh Khalid Ibn al Waleed*,
https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/1267/aq_sanctions_list/summaries/entity/jaysh-khalid-ibn-al-waleed geraadpleegd 29 maart 2018
- World Health Organization – Syrië:
<http://www.emro.who.int/countries/syr/index.html> geraadpleegd op 3 april 2018

5.3 Kaart van Syrië

Bron: <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/syria.pdf>